

ACTA ACADEMIAE AGRYENSIS

NOVA SERIES TOM. XLII.

SECTIO SPORT

REDIGIT
MELINDA BÍRÓ

EGER, 2015

**ACTA
ACADEMIAE AGRISIENSIS**

NOVA SERIES TOM. XLII.

SECTIO SPORT

Vizsgálatok a sporttudomány
és az egészségturizmus területén

Redigit
Melinda Bíró

EGER, 2015

A szerkesztőbizottság elnöke:

Dr. Bíró Melinda

A szerkesztőbizottság tagjai:

Kristonné dr. Bakos Magdolna

Dr. habil. Müller Anetta

Dr. Révész László

Lektorálta:

Dr. Benczenleitner Ottó

Dr. Csányi Tamás

Dr. Dobay Beáta

Dr. Huhn Zsófia

Dr. Prof. Nyakas Csaba

Dr. Prof. Szabó Béla

TÁMOP-4.1.2.E-15/1/Konv-2015-0001 pályázat keretein belül készült

ISSN 1788-1579 (Nyomtatott)

ISSN 2498-6917 (Online)

A kiadásért felelős
az Eszterházy Károly Főiskola rektora
Megjelent az EKF Líceum Kiadó gondozásában
Kiadóvezető: Grebely Gergely
Felelős szerkesztő: Zimányi Árpád

Megjelent: 2016-ban

RÉVÉSZ LÁSZLÓ¹, EKLER JUDIT², FÜGEDI BALÁZS²,
BÍRÓ MELINDA¹, KARSAI ISTVÁN³, POLGÁR TIBOR²

¹ Eszterházy Károly Főiskola, Természettudományi Kar, Sporttudományi Intézet, Eger

² Nyugat-magyarországi Egyetem, Berzsenyi Dániel Pedagógusképző Kar, Sporttudományi Intézet, Szombathely

³ Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Kar, Fizioterápiás és Sporttudományi Intézet, Pécs

A TANÁR–DIÁK-KAPCSOLAT VIZSGÁLATÁNAK LEHETŐSÉGE AZ ISKOLAI TESTNEVELÉSBEN

THE POSSIBILITY OF INQUIRING THE TEACHER-STUDENT
RELATIONSHIP IN SCHOLASTIC PHYSICAL EDUCATION

*„A kutatás az Európai Unió és Magyarország támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával a TÁMOP 4.2.4.
A/2-11- 1-2012-0001 azonosító számú »Nemzeti Kiválóság Program
– Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító
rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program«
című kiemelt projekt keretei között valósult meg”.*

Bevezetés

Az iskolai oktató-nevelő munka része a megfelelő, a tanulást leginkább támogató tanár–diák-kapcsolat kialakítása. Ennek a területnek a vizsgálata régóta jelen van a neveléstudományi kutatásokban, azonban a kutatások általában egy-egy egészként vizsgálják a tanár–diák-kapcsolatot. Az iskolai testnevelés sajátosságaira való tekintettel érdemes a tanár és a diák között létrejövő viszonyt tantárgyspecifikusan is megközelíteni, hiszen a testnevelés és sport műveltségi terület oktatásának módszertana, a fejlesztési feladatok, az elérendő célok jelentős eltérést mutatnak a többi iskolai tantárgyhoz képest.

A tanulmány szerzőinek célja, hogy egy mérőeszköz alkalmazhatóságát vizsgálják meg, és tapasztalatokat szerezzenek a kérdőív által mért dimenziókról. A mérőeszközzel lehetőség nyílik specifikusan a testnevelő tanár és a diák kapcsolatát vizsgálni.

Kulcsszavak: tanár–diák-kapcsolat, testnevelés

Abstract

Developing a suitable and principally learning-supportive teacher-student relationship is part of the scholastic educational work. Inquiring this field has been present in pedagogical researches for a long time, nevertheless they usually analyze the teacher-student relationship in its homogenous whole. Due to the characteristics of scholastic physical education it is worth approaching the relationship between teacher and student on a subject-specific level, since the methodology, the developmental tasks and the desired aims regarding the content area of physical education and sport show a significant difference compared to other school subjects.

The authors of this study aimed to examine the applicability of a measuring instrument and get experience about the dimensions measured by the questionnaire. The teacher-student relationship can be examined specifically with this measuring instrument.

Key words: teacher-student relationship, physical education

Szakirodalmi áttekintés

Az iskolai oktató-nevelő munka része a megfelelő, a tanulást leginkább támogató tanár–diák-kapcsolat kialakítása. Ennek a területnek a vizsgálata régóta jelen van a neveléstudományi kutatásokban, azonban a kutatások általában egységes egészként vizsgálják a tanár–diák-kapcsolatot. Az iskolai testnevelés sajátosságaira tekintettel érdemes a tanár és a diák között létrejövő viszonyt tantárgyspecifikusan is megközelíteni, hiszen a testnevelés és sport műveltségi terület oktatásának módszertana, a fejlesztési feladatok, az elérendő célok jelentős eltérést mutatnak a többi iskolai tantárgyhoz képest.

A tanulmány szerzőinek célja, hogy egy mérőeszköz alkalmazhatóságát vizsgálják meg, és tapasztalatokat szerezzenek a kérdőív által mért dimenziókról. A mérőeszközzel lehetőség nyílik specifikusan a testnevelő tanár és a diák kapcsolatát vizsgálni.

Az elmúlt időszak oktatáspolitikai szempontból jelentős változást hozott, mely a testnevelés és sport műveltségi területre kedvező hatást gyakorolt. A mindennapos testnevelés bevezetésével¹ a műveltségterületet érintő változások mentek végbe a köznevelésben. A változás egyrészt az óraszám számottevő növekedésében jelent meg, de érinti a tartalmat, a módszertant, a testnevelés által fejleszthető képességeket és a testnevelés elismertségét is. A mennyiségi változások ösztönzik a tartalmi változásokat is. *Luke* és *Sinklar* (1991) szerint a tartalom befolyásolja leginkább a tanulók viszonyát a testnevelésórához, emiatt az oktatási tartalmak fejlesztése is fontos tényező. A nemzeti köznevelésről szóló törvényre

¹ 2011. évi CXCV. törvény: A nemzeti köznevelésről 27.§(11)

épülő Nat 2012 a Fejlesztési területek, nevelési célok fejezetében tér ki a testi és lelki egészségre nevelésre mint fontos fejlesztési területre.

A tanár–diák-kapcsolat tartalmait elemezte *Hoffmann* (2009), és határozta meg a sikeres pedagógiai tevékenység feltételeit. Megállapította, hogy a kapcsolat tartalmi elemei közé tartozik a tanárok szaktárgyi tudása, az általános műveltség, a tanár személyisége és a kívánatos tanártulajdonságok. Véleménye szerint a ma tanulója „emberarcot”, hiteles, érző embert, partnert keres leginkább a tanárok személyében. Ezen jellemzők lehetnek a jól működő tanár–diák-kapcsolat alapjai.

A testneveléshez kapcsolódó tanulói attitűdvizsgálatok tanulságos eredménnyel szolgálnak. A tantárgyakhoz kapcsolódó attitűddel foglalkozó korai szakirodalmakban (pl. *Ballér*, 1973; *Báthory*, 1989; *Orosz*, 1991) a testnevelés nem szerepelt az öt legkedveltebb tantárgy között. *Csapó* 2000-ben végzett felmérésében tíz tantárgyat vizsgált, azonban a testneveléshez kapcsolódó attitűdre nem kérdezett rá. *Takács* (2001) már vizsgálta a testneveléshez kapcsolódó attitűdöt: eredményei szerint az általános iskolában a számítástechnika után a második legkedveltebb tantárgy, de a középiskolában is hasonlóan jó helyen végzett a testnevelés. A tanulók változatosnak, fontosnak és hasznosnak ítélték a tantárgyat. *Hamar* és *Karsai* (2008) 11–18 éves tanulókat vizsgálva jutott arra a következtetésre, hogy a testnevelésben az érzelmeknek meghatározó szerepük van, és ez attitűdfőmáló is egyben. A vizsgált mintában a megkérdezett tanulóknak pozitív az attitűdjük a testneveléshez és a sporthoz.

A tanár–diák-kapcsolatot vizsgálva *Frymier* és *Houser* (2009) kiemeli a kommunikáció fontosságát, mivel a tanár–diák-kapcsolatot interperszonális kapcsolatnak nevezik, melyben az interakció fontossága is megjelenik. Tanulmányukban a tanár és a diák közti viszony természetét emelik ki mint a tanulási eredmények (learning outcomes) hatékony összetevőjét. Számos kvalitatív kutatás igazolja, hogy az iskolai légkör összetevői, mint pl. a tanár–diák-kapcsolat fontos előjelzője a tanulók tanulási eredményeinek és képességfejlődésüknek (*Wentzel*, 2009; *Klem* és *Connell*, 2004). A tanár–diák-viszony vizsgálata nem új keletű, mind a tanár, mind a tanuló oldaláról is vizsgálták már, és több modell is jellemzi. A tanulók oldaláról kvalitatív módszerekkel vizsgálta a kapcsolatot *Raufelder*, *William*, *Bukowski*, *Sonja Mohr* (2013), megállapították, hogy a tanítási-tanulási folyamat akkor lehet sikeres, ha kölcsönösen együttműködő a tanár és a diák. A tanárok oldaláról vizsgálva a kérdést, megállapították, hogy a pozitív tanulási légkör biztosítása a fontos a tanár–diák-kapcsolatban (*Jong*, *Mainhard*, *Tartwijk*, *Veldman*, *Verloop* és *Wubbels*, 2014).

A táborok, sporttáborok pedagógiai szerepére hívja fel a figyelmet több szakcikk (*Müller* és *mtsai* 2007, *Nagy*, *Müller* 2008, *Müller és mtsai* 2009a, *Müller és mtsai* 2009b), hiszen a táborok az iskolai oktatásban jelentős szerepet töltenek be, mert ekkor a tanár és a tanuló nem a szokásos interakcióban találkozik, és ez kellő motiváltságot jelent a gyerekek számára a mozgásra, az ismeretek elsajátítására. A motiváció nagyon fontos, hiszen ha a gyerek megszereti a különböző mozgásformákat, akkor szívesen fogja az iskolán kívül választani a szabadidő

eltöltésére, vagyis rekreációs jelleggel is üzni azokat. Amennyiben megszereti ezeket a mozgásokat, akkor beépülhet az életvitelébe, és az iskola befejeztével is tovább üzheti ezeket a szabadidős aktivitásokat, melyek segíthetik az egészség és a munkaképesség megőrzését.

A táborokban nagyon sok feladatot, szituációt közösen, csapatban oldanak meg a résztvevők, a teammunka a szociális kompetenciák fejlesztését nagymértékben elősegíti, és olyan értékek közvetítésére és elsajátítására ad jó lehetőséget, mint a fair play az összetartás, az önfeláldozás, az egyéni érdek teljes alárendelése, a kitartás, a tetterekészség, a gyors elhatározás, az önálló megítélés, az abszolút tisztesség. A táborok megítélésében és értékelésében a tanár személye, tudása (Nagy, Müller 2008) meghatározó.

A tanár–diák-kapcsolattal foglalkozó hazai szakirodalmat áttekintve nem láltunk olyan mérőeszközt, mely széles körben került volna alkalmazásra az iskolai testnevelést érintően. A nemzetközi szakirodalomban több kérdőív található, azonban kifejezetten a testnevelésre szakosodott, mely ugyanazokat a területeket vizsgálja a tanuló és a tanár oldaláról, szintén nem volt fellelhető. Egy korábbi tanulmányunkban (Révész, Bognár, Csáki, Trzaskoma-Bicsérdy, 2013) vizsgáltuk az edző–sportoló-kapcsolatot, mely hasonlóságokat mutat a tanár–diák-kapcsolattal az iskolai testnevelést illetően. A témával foglalkozó szakirodalmat tekintette át *Petitpas* (2002), és megállapította, hogy a jó eredmények a sportban kapcsolatban állnak az edző–sportoló-kapcsolat minőségével, és akkor lesznek sikeresek a sportolók, ha jó a kapcsolatok az edzővel – ez a testnevelésre is igaz. Akkor lesz sikeres a tanítási folyamat, ha a tanár és a diák között jó a viszony. Azzal együtt, hogy a sport bizonyos szempontból eltér az iskolai testneveléstől, a pedagógiai szempontok számos hasonlóságot mutatnak az edző és a testnevelő tanár között. A gyakorlatot tekintve az edzők jelentős része testnevelő tanár is, így ugyanaz a személy valósítja meg a nevelést, a felkészítést a két érintett területen.

Az edző–sportoló-kapcsolatban definiált 3+1 C modell² (Jowett, 2005, 2007) a testnevelésben is alkalmazható. A modell szerint az edző–sportoló-kapcsolatban jelen vannak az érzelmi, a kognitív és a szociális területek (Jowett és Ntoumanis, 2004). A közelség (closeness) utal az érzelmi oldalára a kapcsolatnak (pl. szeretet, bizalom, tisztelet). Az elkötelezettség (commitment) a jó kapcsolat fenntartását célozza meg a jelenben és a jövőben. A kiegészítés (complementarity) foglalja magába a megfelelő, kooperatív viselkedést, együttműködést. A co-orientation a „cooperation” és az „orientation”, azaz az együttműködés és az iránymeghatározás szóösszetételből jött létre. Ebben a dimenzióban jelenik meg az, hogy az edző és a sportoló milyen mértékben kapcsolódnak egymáshoz, és milyen erőfeszítéseket tesznek a közös siker érdekében (Rhind és Jowett, 2010).

Jowett és Ntoumanis (2004) fejlesztett ki először olyan kérdőívet, mely az edző–sportoló-kapcsolatot vizsgálja. A kérdőív kérdéseit szakértői módszerek segítségével alakították ki több lépésben. Először a 3 C modell területeinek (clo-

² A 3+1 C modell: closeness, commitment, complementarity, co-orientation.

seness, commitment, complementarity) vizsgálatához alakítottak ki kérdéseket, majd edzők és sportolók segítségével továbbfejlesztették a kérdéseket annak érdekében, hogy azok jól illeszkedjenek a gyakorlathoz. A harmadik lépésben a kérdőív validitás- és reliabilitásvizsgálatát végezték el faktoranalízis segítségével (PCA és CFA), mely alapján véglegesítették a kérdőívet. A kutatás eredményeként jött létre egy 23 kérdésből álló kérdőív, mely alkalmas az edző–sportoló-kapcsolat három területének vizsgálatára. A széles körű kutatási eredményeknek köszönhetően az edző és a sportoló közti viszony jellemzői feltárára kerültek, illetve mérhetővé váltak a kérdőív segítségével. A kérdőív lehetőséget biztosít arra, hogy mind a sportolók, mind az edzők oldaláról elemezhető legyen a kapcsolat. Az iskolai testnevelésben a tanári szerepek között az „edzői” is jelen van, mely a mozgástanítás mellett a sporttevékenységek üzéséhez szükséges képességek fejlesztésében is megnyilvánul. A kutatásokban feltárt dimenziók és a kapcsolat összetevőinek azonosítása jó alapot nyújt a tanár–diák-viszony összetevőinek vizsgálatára a testnevelésben.

Módszerek

A vizsgált minta jellemzése és a mintavételi eljárás

A kutatásban többlépcsős valószínűségi rétegzett mintavételi eljárás segítségével választottuk ki a felmérésben részt vevőket (*Babbie*, 2003). A rétegeket a régiók, a települések típusa, illetve az iskolák alkották. A kiválasztott iskolákból szintén véletlenszerűen kerültek kiválasztásra a tanulók.

A kutatás keretein belül 1500 kérdőívet osztottunk ki, melyből 1158 értékelhető érkezett vissza. 475 fiú (41%) és 683 lány (59%) válaszolta meg a kérdéseket. A megkérdezettek átlagéletkora 16,3 év (+/- 1,93) volt.

A mérőeszköz fejlesztése, validálása

A tanár–diák-kapcsolatot vizsgáló kérdőív kialakítása több lépcsőben történt. Első lépésben a témával foglalkozó szakirodalmakat tekintettük át fókuszálva az alkalmazott módszerekre, valamint a szakirodalomban megalapozott 3+1 C modell megjelenésére. A feltárt szakirodalmakban megjelenő kérdőíveket és a kérdőívek kérdéseit szakértői szempontok alkalmazásával (*Babbie*, 2003) szelektáltuk és választottuk ki. A második lépésben a „translate and back translate” módszer segítségével fordítottuk le a kérdőívek kérdéseit, és adaptáltuk azokat a testnevelésre. A fordításban kétnyelvű (angol és magyar) szakértők, valamint a sporttudományban jártas, sportszaknyelvet oktatók vettek részt. Az eredeti szöveg angol verzióját a magyar változatot készítő szakértő nem ismerte. Első lépésben az eredeti szöveget fordították a szakértők magyarra, majd az első magyar

változatot egy másik szakértő, aki nem ismerte az eredeti angol szöveget, fordította vissza angolra. Az eredeti és a fordított angol szöveget egy angol anyanyelvű idegennyelvi lektor ellenőrizte. A két verzió között lényegi tartalmi, jelentésbeli különbözőség nem volt, így a kapott kérdéseket alkalmasnak találtuk a vizsgálatra, a kérdőív kialakítására. A kérdések szakértői szempontoknak való megfeleltetése után 26 kérdést vontunk be az elemzésbe, mely három dimenzió vizsgálatára alkalmas (közelség, elkötelezettség, kiegészítés).

Statisztikai elemzések

A minta általános jellemzésére és egyes paramétereinek meghatározására leíró statisztikai eljárásokat alkalmaztunk. A statisztikai elemzéseket azokban az esetekben használtuk, amikor a teljes populációra vontunk le következtetéseket (Nahalka, 2004). A kérdések jellegére való tekintettel az elemzéshez paraméteres próbákat alkalmaztunk. A hétfokú Likert-skála lehetővé teszi, hogy a pedagógiai témájú vizsgálatokban is paraméteres próbákat alkalmazzunk (Falus és Ollé, 2008). A statisztikai vizsgálatokat az SPSS 20.0 program segítségével végeztük el, szignifikanciaszintnek a társadalomtudományi kutatásokban alkalmazott hibahatárt ($p < 0,05$) vettük alapul. Faktoranalízist alkalmaztunk (PCA) a kérdések faktorokba rendezéséhez, csoportosításához (Sajtos és Mitev, 2007, Szűcs, 2002), valamint belső konzisztencia vizsgálatot a kérdések érvényességének ellenőrzéséhez, Cronbach-féle alfa koefficienset (Cronbach, 1951).

Eredmények

A belső konzisztencia vizsgálat során első lépésben a teljes (26) kérdés elemzését futattuk le. Az elemzés során a teljes kérdőív esetében 0,97-es Cronbach alpha értéket kaptunk. A továbbiakban elvégeztük a kérdések csoportosítását az eredeti dimenziók alapján is. A közelség (closeness) esetében az alpha érték 0,90; az elkötelezettség (commitment) esetében 0,92, míg a kiegészítés (complementarity) esetében 0,93 volt (1. táblázat).

1. sz. táblázat: a kérdőív és a skálák Cronbach alpha értékei
Table 1.: The Cronbach's alpha values of the questionnaire and scales

Skála	Cronbach α
Teljes kérdőív	0,97
Közelség	0,90
Elkötelezettség	0,92
Kiegészítés	0,93

Miután mind a teljes kérdőív vonatkozásában, mind a skálák esetében elfogadható, 0,7-es értéket meghaladó értéket kaptunk (Szokolszky, 2004), elvégeztük a faktoranalízist is a kérdések csoportokba rendezéséhez. Az elemzés esetében a főkomponens-analízist (PCA) alkalmaztuk a varimax rotációval, ahol nem határoztuk meg a faktorok számát. Az elemzést követően az eredeti kérdőívhez hasonlóan három csoportot, skálát kaptunk. Az analízisbe bevont kérdések faktoralitásának vizsgálata során megállapítható, hogy a változók alkalmasak a faktorrelemlzésre. A Kaiser–Meyer–Olkin- (KMO) kritériumnak megfelel az elemzés (2. sz. táblázat), hiszen a 0,97-os érték kiváló értéknek felel meg (Sajtos és Mitev, 2007), valamint a szignifikanciaszint alacsonyabb, mint 0,05 ($p = 0,000$).

2. sz. táblázat: A Kaiser–Meyer–Olkin- és a Bartlett-teszt eredményei
Table 2.: Results of the Kaiser–Meyer–Olkin measure and the Bartlett's test

KMO és Bartlett Teszt		
Kaiser–Meyer–Olkin próba		,973
Bartlett Teszt	Approx. Chi-Square	20077,225
	df	325
	Sig.	0,000

Kitértünk a faktorok információtartalmának vizsgálatára is, melyhez a varianciahányad-módszert alkalmaztuk. A variancia összesített (kumulált) százaléka alapján elértük a társadalomtudományi kutatásokban szükséges 60%-ot. A három komponens 67,61% arányban magyarázza a varianciát (3. sz. táblázat).

3. sz. táblázat: A három faktor által magyarázott variancia
Table 3.: The variance explained by three factors

Kérdés	Eredeti sajátérték			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Összesen	Variancia %	Kumulatív %	Összesen	Variancia %	Kumulatív %	Összesen	Variancia %	Kumulatív %
1	14,546	55,948	55,948	14,546	55,948	55,948	6,546	25,176	25,176
2	1,800	6,922	62,870	1,800	6,922	62,870	6,345	24,402	49,578
3	1,234	4,745	67,615	1,234	4,745	67,615	4,690	18,037	67,615
4	,776	2,986	70,601						
5	,698	2,684	73,285						
6	,611	2,351	75,635						
7	,531	2,043	77,679						
8	,487	1,874	79,553						
9	,470	1,809	81,362						

Kérdés	Eredeti sajátérték			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Összesen	Vari- cia %	Kumu- latív %	Összesen	Vari- cia %	Kumula- tív %	Összesen	Vari- cia %	Kumula- tív %
10	,421	1,620	82,982						
11	,401	1,544	84,526						
12	,379	1,458	85,985						
13	,368	1,414	87,399						
14	,348	1,340	88,738						
15	,332	1,275	90,013						
16	,306	1,177	91,190						
17	,302	1,163	92,353						
18	,294	1,131	93,484						
19	,256	,986	94,471						
20	,247	,949	95,420						
21	,245	,942	96,362						
22	,227	,872	97,235						
23	,206	,793	98,028						
24	,190	,729	98,757						
25	,172	,661	99,417						
26	,151	,583	100,000						

A végleges faktorok kialakításához a faktorokat rotáltuk a Varimax-módszer segítségével. Minél nagyobb a faktorsúly, annál nagyobb részt magyaráz a faktor a változó szórásában, azaz minél magasabb a faktorsúly értéke abszolút értékben, annál fontosabb szerepet játszik az adott változó a faktor értelmezése során. Az elemzés során figyelembe vettük a faktorsúlyokra vonatkozó szabályokat, és a rotálásnál az adott komponensből eleve kizártuk azokat a kérdéseket, melyek faktorsúlya nem érte el a 0,4-es értéket. A rotálás után három komponens maradt az eredeti kérdőívhez hasonlóan, azonban a kérdések egy része nem az eredeti skálába került besorolásra (4. sz. táblázat).

4. sz. táblázat: A rotált faktorsúly mátrix
Table 4.: The rotated component matrix

A testnevelő tanárom...	Komponens		
	1	2	3
1. bízik bennem.			,753
2. szeret engem.			,736

3. tisztel engem.		,770
4. értékeli az erőfeszítéseimet, amelyet a teljesítményem növeléséért teszek .		,689
5. megbecsül.		,742
6. figyel rám.		,546
7. boldogtalan, ha engem is annak lát.	,747	
8. elkötelezett irányomban.	,695	
9. a testnevelő tanáromat közel érzem magamhoz.	,796	
10. elkötelezett a velem való partneri kapcsolat fenntartásában.	,771	
11. nem engedné, hogy egy csalódás befolyásolja az irántam érzett elkötelezettségét.	,701	
12. a továbbiakban is szeretne kapcsolatban maradni velem.	,763	
13. tiszta képe van arról, hogy milyen teljesítményt lehet elérni a közeljövőben.	,467	
14. más tanárokhoz viszonyítva sok energiát fektet az egymás közötti kapcsolatunkba.	,731	
15. nyugodt.	,671	
16. a legjobbat kívánja nyújtani.	,718	
17. azonnal visszajelez az erőfeszítéseimre.	,622	
18. barátságosan áll hozzám.	,666	
19. összeszedett.	,793	
20. együttműködő.	,794	
21. befogadó.	,716	
22. tudja, hogyan közeledjen hozzám.	,530	,579
23. mindig a pillanatnyi feladatra koncentrálok.	,688	
24. szívesen kikéri a véleményemet.	,592	
25. figyel arra, amit mondok .	,576	
26. pontosan tudja, hogy mit várjon el tőlem az órán.	,595	

Konklúzió

A tanár–diák-kapcsolat vizsgálatára alkalmas eszközök iránti igény növekedése miatt vállalkoztunk a kérdőív hazai adaptációjára. Célunk a korábban kidolgozott kérdőív magyar változatának elkészítése és validitásának vizsgálata volt. A kérdőív magyar változatának elemzése során a belső konzisztencia vizsgálat

eredményeire alapozva megállapítható, hogy a kérdőív alkalmas a testnevelő tanár és a diák közti kapcsolat felmérésére, ezáltal az iskolai oktató-nevelő munka területén újabb eszközzel (kérdőív) bővült a társadalomtudományi kutatások eszköztára. Az elemzések során faktoranalízis segítségével az eredeti kérdőívhez hasonlóan három komponens, skála került megállapításra. A skálák elnevezésén nem módosítottunk, hiszen azok az eredeti kérdőív során meghatározásra kerültek (Jowett és Ntoumanis, 2004).

A kérdőív végleges változatában a skálákhoz tartozó belső konzisztenciaértékek (Cronbach alfa) az általunk vizsgált esetek mindegyikében meghaladta a minimálisan elvárható 0,7-es értéket (Szokolszky, 2004). A korrelációs együttható vizsgálatok a skálákhoz tartozó korreláció értékei szintén megfeleltek a minimálisan elvárható 0,4-es értéknek (Szokolszky, 2004), minden esetben erős korrelációt tapasztaltunk az skálák tételei között.

A skálakon belüli kérdések esetében némi eltérés mutatkozott az eredeti kérdőívhez képest. Az eredeti 29 kérdésből álló kérdőív kérdéseit 26-ra kellett csökkenteni. Két kérdést kivettünk a kérdőívből, mert hazai környezetben életszerűtlen a kérdés a testnevelésben (pl. fontos szerepem van a testnevelőm jövőbeli teljesítményének alakulásában), illetve két kérdést összevontunk, miután tartalmukban rendkívül hasonlítottak egymásra, némi árnyalt különbség volt csak közöttük, amelyet a tanulók valószínűleg nem értettek volna megfelelően.

Az eredeti kérdőívben a közelség skálához hét kérdés tartozott. A rotálás után a faktoranalízis hat kérdést rendezett ebbe a skálába. Mindegyik kérdés faktorsúlyának értéke meghaladta a 0,5-es értéket, így ezeket a kérdéseket megtartottuk a skálában. Az elkötelezettség skála az eredeti kérdőívben tíz kérdést tartalmazott. Az általunk vizsgált kérdőívben ebből a skálából vettük ki a két nem megfelelő kérdést, illetve a két összevont kérdés is ebben a skálában szerepelt. Az elemzésbe így hét kérdést vontunk be, melyek közül hatot sorol az elemzés ebbe a skálába, illetve még két kérdést ide rendezett más skálából. A skálában szereplő kérdések faktorsúlya magas, minden kérdés esetében nagyobb, mint 0,69. A skálából kimaradó kérdés alacsonyabb (0,467) faktorsúllyal kerül egy másik skálába, így azt, illetve a két másik skálából ide sorolt kérdést az alacsony faktorsúly miatt töröltük a kérdőív végleges változatából. A kiegészítés dimenzió esetében tizenkét kérdést tartalmazott az eredeti és az általunk használt skála is. A kérdések közül tízet sorol ebbe a skálába az elemzés, melyeket az elfogadható faktorsúly miatt meg is tartottunk.

Összegzésként tehát elmondható, hogy a kérdőív magyar változata alkalmas a három vizsgált terület felmérésére, azonban az eredeti kérdőívet egyes pontokon módosítanunk kellett, így annak rövid változata alkalmas a testnevelő tanár–diák-kapcsolat vizsgálatára.

Szakirodalom

- Babbie, E. (2003): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. *Balassi Kiadó*, Budapest.
- Ballér Endre (1973): Tanulói attitűdök vizsgálata. *Pedagógiai Szemle*, 23. 7-8. sz. 644–657.
- Báthory Zoltán (1989): Tanulói kötődések vizsgálata négy tanulói korosztály körében. *Pedagógiai Szemle*, 39. 12. sz. 1162–1172.
- Cronbach, L. (1951): Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16. 297–334.
- Falus Iván, Ollé János (2008): Az empirikus kutatások gyakorlata. *Nemzeti Tankönyvkiadó*, Budapest.
- Frymier, A., Houser, M. L. (2000): The teacher–student relationship as an interpersonal relationship. *Communication Education* (49)3, 207–219, DOI: 10.1080/03634520009379209
- Hamar Pál, Karsai István (2008): Az iskolai testnevelés affektív jellemzői 11-18 éves fiúk és lányok körében. *Magyar Pedagógia*, 108. évf. 2. 135–147.
- Hoffmann Rózsa (2009): A tanár–diák kapcsolat változásai. Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet. Budapest. <http://www.ofi.hu/tudastar/tanar-diak-kapcsolat> Letöltés ideje: 2014. július 15.
- Hüther, G. (2007): Atmosphäre schaffen für Entwicklung – Erkenntnisse und Konsequenzen aus der Hirnforschung. In *Existenzanalyse*. <http://www.existenzanalyse.co.at/TEXTE/erkenntnishirn.html> Letöltés ideje: 2009. július 15.
- Jong, R., Mainhard, T., Tartwijk, J., Veldman, I., Verloop, N., Wubbels T. (2014): How pre service teachers' personality traits, self-efficacy, and discipline strategies contribute to the teacher–student relationship. *British Journal of Educational Psychology*, 84, 2. 294–310.
- Jowett, S. (2005): On repairing and enhancing the coachathlete relationship. In S. Jowett, & M. Jones (Eds.), *Psychology of sport coaching* (pp. 1426). Leicester: *British Psychological Society*.
- Jowett, S. (2007): Closeness, commitment, complementarity and co-orientation in the coachathlete relationship: An interdependence analysis. In S. Jowett, & D. Lavallee (Eds.), *Social psychology in sport* (pp. 1528). Champaign, IL: *Human Kinetics*.
- Jowett, S., Ntoumanis, N. (2004): The CoachAthlete Relationship Questionnaire (CART Q): Development and initial validation. *Scandinavian Journal of Medicine Science and Sports*, 14, 245–257.

- Klem, A. M., Connell, J. P. (2004): Relationships matter: linking teacher support to student engagement and achievement. *Journal of School Health* 74. 262–273. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1746-1561.2004.tb08283.x>.
- Luke, M. D. és Sinclair, G. D. (1991): Gender differences in adolescents' attitudes toward physical education. *Journal of Teaching Physical Education*, 11. 31–46.
- Müller Anetta, Széles-Kovács Gyula, Seres János, Bocz Árpád, Hajdu Pál, Kristonné Bakos Magdolna (2009a): A sítáborok megítélése a Szege-di Tudományegyetem JGYTFK „sportszakos” hallgatói körében. In: *Acta Academiae Pedagogicae Agriensis*. XXXV. Kötet. 57–68.
- Müller Anetta, Széles-Kovács Gyula, Seres János (2009b): Közgazdász hallgatók sítábori tapasztalatairól. In: *Acta Academiae Pedagogicae Agriensis*. XXXV. Kötet. 69–82.
- Müller Anetta, Széles-Kovács Gyula, Seres János, Bocz Árpád, Hajdu Pál, Sütő László, Szalay Gábor, Szabó Béla, Juhász Imre (2007): A sporttáborok szerepe az Eszterházy Károly Főiskolán. In: *Acta Academiae Pedagogicae Agriensis*. XXXIV. Kötet. 105–117.
- Nagy Zsuzsa, Müller Anetta (2008): Az általános iskolai tanulók és a középiskolai tanulók táborválasztási motivációs értékei. In: *Harmadfokú képzés, felnőttképzés és regionalizmus. Régió és oktatás sorozat V. kötet*. 265–270. 2010. TERD konferencia, Debreceni Egyetem. Magyarország. Debrecen, 2008. június 22–24.
- Nahalka István (2004): A pedagógiai vizsgálatok leíró és matematikai statisztikai módszerei. In: Falus Iván (szerk.): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. *Műszaki Kiadó*, Budapest. 341–514.
- Orosz Sándor (1991, szerk.): Kibocsátó tudásszint II. Az 1988/89 tanév végi tudásszintmérés eredményei Veszprém megye általános iskoláiban (földrajz, kémia, rajz). *Megyei Pedagógiai Intézet*, Veszprém.
- Raufelder, D., Bukowski, W. M., Mohr, S. (2013): Thick Description of the Teacher-Student Relationship in the Educational Context of School: Results of an Ethnographic Field Study. *Journal of Education and Training Studies*, Vol. 1, No. 2. doi:10.11114/jets.v1i2.xx URL: <http://dx.doi.org/>
- Révész László, Bognár József, Csáki István, Trzaskoma-Bicsérdy Gabriella (2013): Az edző-sportoló kapcsolat vizsgálata az úszás sportágban. *Magyar Pedagógia*, 113. évf. 1. 53–72.
- Rhind, D. J. A., Jowett, S.(2010): Initial evidence for the criterion-related and structural validity of the long versions of the CoachAthlete Relationship Questionnaire. *European Journal of Sport Science*, 10(6). 359–370.

- Sajtos László, Mitev Ariel (2007): SPSS kutatási és adatelemzési kézikönyv. *Alina Kiadó*.
- Szokolszy Ágnes (2004): Kutatómunka a pszichológiában. *Osiris Kiadó*.
- Szűcs István (szerk.) (2002): Alkalmazott statisztika. *Agroinform Kiadó*, Budapest. 447–476.
- Takács Viola (2001): Tantárgyi attitűdök struktúrája. *Magyar Pedagógia*, 3. sz. 301–318.
- Wentzel, K. R. (2009): Students' relationships with teachers as motivational contexts. In K. R. Wentzel, & A. Wigfield (Eds.), *Handbook of motivation at school* (pp. 301–322). New York, NY: *Routledge*.

BERECZ BERNADETT, BÍRÓ MELINDA, BODA ESZTER

Eszterházy Károly Főiskola, Sporttudományi Intézet, Eger
College of Eszterházy Károly, PE and Sport Science Institute, Eger

A SPORTÁGVÁLASZTÁS MOTÍVUMAI AZ ATLÉTIKÁBAN

CHOISE OF MOTIVES IN ATHLETICS

Összefoglaló

A sportban mutatott magas szintű teljesítmény egy hosszú út vége, melynek első fázisát a sportolási szokások kialakítása és a sportág kiválasztása jelenti. Kutatásunkban arra kerestük a választ, hogy miért dönt a gyermek egy adott sportág, jelen esetben az atlétika mellett. Melyek ennek a motívumai? Legfőbb célunk ennek kiderítése, azaz a sportágválasztás indítékainak feltérképezése volt. Kíváncsiak voltunk, hogy a testnevelők, az edzők, a szülők, a barátok és végül, de nem utolsó sorban a saját elhatározás milyen mértékben jelennek meg a sportágválasztásban. A vizsgálatban az Egri Városi Sportiskola utánpótláskorú atlétái (n = 20 fő, 45%-a fiú és 55%-a lány) vettek részt, az átlagos életkor 11,9 év (min. 7 év, max. 19 év). Az eredmények alapján elmondható, hogy a szülői befolyásolás igen domináns, de emellett a gyermek saját döntése is igen fontos és meghatározó a sportágválasztásban.

Kulcsszavak: sportágválasztás, atlétika

Abstract

The high-level sports performance end of a long journey. The first phase is the development of sporting activities, and the choice of the sport. In our research we examined the reasons why the child choose a sport, in this case, in addition to athletics. What are its main motives? Our main goal is to explore this, that the sport was crawling choice motives. We wanted to know the teachers, coaches, parents, friends, and last but not least, in their determination to what extent will the sport's choice. The sample (n = 20, 45% of boys and 55% of girls) were involved of junior athletes of Sports School in Eger. An average age of 11,9 years (min. 7 year, max. 19 year). Based on the results, we can say that parental influence is very dominant, although the child's own decisions is very important and decisive choice of sport.

Keywords: choice of the sport, athletics

Bevezetés

Magyarország számos eredményes sportolóval rendelkezik mind hazai, mind nemzetközi szinten, így ennek köszönhetően nagy elismertséggel bír a sport területén. Atlétikában az évtizedek során számos kimagasló eredményről hallhatunk, főként dobóatlétáink neve ismertebb a közönség számára. A divatsportok és a labdás sportágak csábításaival sajnos az atlétika nehezen tudja felvenni a versenyt, így évek óta rohamosan csökken a versenysportban részt vevő utánpótláskorú versenyzők száma. A sportág fokozottan igényt tartana a tehetséges fiatalokra, ezért a sportágválasztás indítékainak feltárása lényeges a sportág jövője szempontjából. Mivel a különböző sportágak erősen specializálódtak, ennek köszönhetően az adott sport a legmegfelelőbb tulajdonságú és képességű sportolókra tart igényt. Ahhoz, hogy egy sportoló magas szintű teljesítményre legyen képes egy adott sportágban, több tényező szerencsés ötvöződése szükséges (Brown 2001). A testi képességeinek, a mentális, pszichés tulajdonságainak és a szociális helyzetének megfelelő sportág választása tekinthető az első lépésnek a siker felé vezető úton (Rókusfalvy 1981, Nádori 1985, Rigler 2004, Révész és mtsai 2005). Nagyon fontos, hogy legyen egyezés a fiatal képességei és a sportág követelményei, igényei között. Ezért van nagy jelentősége annak, hogy ki segít a fiataloknak a számukra leginkább megfelelő sport választásában. Felelősség terheli a testnevelő tanárokat, az edzőket és a szülőket egyaránt (Bicsérdy 2002, Coakley 2004, Hassandra és mtsai 2003). A sportágválasztásban ugyanakkor az életkor előrehaladtával felerősödik a saját döntés szerepe, ezzel egy időben a külső tényezők, mint pl. a szülő hatása csökken (Révész és mtsai 2012).

Kutatásunk során arra kerestük a választ, hogy a gyermek miért dönt az adott sportág, jelen esetben az atlétika mellett. Milyen tényezők befolyásolják a választásban? Melyek a legmeghatározóbbak? Az Egri Városi Sportiskola SE „kis versenyzői” segítettek abban, hogy választ kapjunk a felmerülő kérdésekre.

A sportágválasztás tényezői

A sportágválasztást több tényező határozza meg, de a kutatások azt igazolják, hogy a gyermeknek először a szülei választanak sportágot (Bicsérdy 2002, Révész és mtsai 2007). Pápai és Szabó (2003), Révész és munkatársai (2005) szerint egyértelműen erőteljes szülői befolyás fedezhető fel a sportolási szokások kialakításában, mely befolyás mértékét a szülő sportbeli tapasztalata, sportág-preferenciája és sportág iránti elkötelezettsége határozza meg. Ezt az elméletet Csáki és munkatársai (2013) is megerősítik a labdarúgás oldaláról. Pápai és Szabó (2003) tornászokat vizsgálva azt állapította meg, hogy az utánpótláskorú fiú tornászok 75%-a, míg a lányok 69%-a szülei javaslatára kezdett el sportolni. A szülői hozzáállás nagymértékben befolyásolja a gyermekek sportolási szokásait és a sportágválasztását. A pozitív hozzáállás elősegíti a motivációs bázist, míg

a negatív szülői magatartás, mint pl. a túl nagy követelmény, elvárás vagy az érdeklődés hiánya negatívan hathat a sportoló teljesítményére, mely deviáns viselkedéshez is vezethet.

A sportágválasztásban a szülők mellett a barátok véleményének van jelentős szerepe (Révész 2008; Bicsérdy 2002), de a testnevelők szerepét is meg kell említeni. Az oktatás átalakult, a testnevelők helye a rendszerben megváltozott. Míg az 1960-as, 1970-es években a testnevelő tanárookra és az edzőkre épült a sportágválasztás elősegítése, ez a szerep mára funkcióját veszítette. Mind az iskola, mind a sportegyesületek tevékenysége megváltozott, és ez a testnevelők és edzők szerepének csökkenését eredményezte. Szabó (2002) ezt a tendenciát a sportolni vágyók életkorának csökkenésével, valamint az általános iskola alsó tagozataiban tanító testnevelő tanárok alacsony számával magyarázza. Az edzők szerepe is változott, hiszen először a sportegyesületben találkozik az edzővel a fiatal, már a sportág kiválasztása után.

Tudvalévő, hogy a jól sikerült sportágválasztás meghatározza a sportágbeli kiválasztást, ezáltal a tehetséggondozás folyamatának hatékonyságát és a sportágbeli sikerességet is (Baumgartner és mtsai 2005; Géczy és mtsai 2005). A sportágválasztás során lényeges, hogy kitől milyen jellegű információ érkezik az adott sportágról. Ebben, mint információátadónak és -közvetítőnek, nagy szerepe kell, hogy legyen a szülőnek, a testnevelő tanárnak, az edzőnek, a barátoknak és a médiának is (Bicsérdy 2002).¹

A sportágválasztás indítékainak vizsgálata az egri atlétáknál

A vizsgálat során a legfőbb cél a sportágválasztás indítékainak feltérképezése volt:

- Milyen tényezők hatására kezdtek el sportolni a gyerekek?
- A szülőknek milyen szerepe van a sportág kiválasztásában?
- Miért az atlétikát választották a sportolók?
- Melyek azok a tényezők, amelyek meghatározzák a versenyzők döntését?

A kutatás során a következő kérdésekre kerestük a választ:

1. Melyek a sportolás indítékai?
2. Melyek azok a tényezők, amelyek a legnagyobb hatással voltak az adott sport kiválasztására?
3. Befolyásolja-e a sportolókat az elsődleges szociális közeg a sportolási szokásokban és a választásban?
4. Hatással van-e a sportágválasztásra a szülők sportmúltja?

¹ Szatmári Zoltán (2009) Sport, életmód, egészség. Akadémiai Kiadó, 724. oldal

5. Milyen mértékben segítik elő a szakemberek (edző, testnevelő tanár) a sportág kiválasztását?
6. Hatással van-e a gyerekekre a tömegkommunikáció a sportág kiválasztásában?

A kutatás hipotézisei

1. Feltételeztük, hogy a gyerek a mozgás szeretete miatt kezd el sportolni.
2. Úgy gondoltuk, hogy az atlétika iránti érdeklődés miatt választották ezt a sportágat.
3. Úgy véltük, hogy a szülők, rokonok, testvérek, barátok meghatározó szerepet töltenek be az adott sportág kiválasztásában.
4. A szülők sportmúltja meghatározza gyermekük sportolási szokását.
5. Feltételeztük, hogy a szakemberek nem fektetnek kellő energiát a gyermekek sportágválasztására.
6. A média nagymértékben befolyásolja a gyermekeket a sportág kiválasztásában.

A sportágválasztás indítékainak megismeréséhez kérdőíves módszert alkalmaztunk (Révész [2008] kutatási módszerének adaptációjával²).

A vizsgálatban az Egri Városi Sportiskola utánpótláskorú atlétái (n = 20 fő, 45%-a fiú és 55%-a lány) vettek részt, az átlagéletkor 11,9 év (min. 7 év, max. 19 év). A megkérdezettek 75%-a Egerben lakik, 15%-a Eger környéki falvakban, 10%-a pedig egyéb városban. A megkérdezett sportolók 85%-a versenyzett már, 15%-a pedig még nem indult atlétikaversenyen.

Az eredmények bemutatása

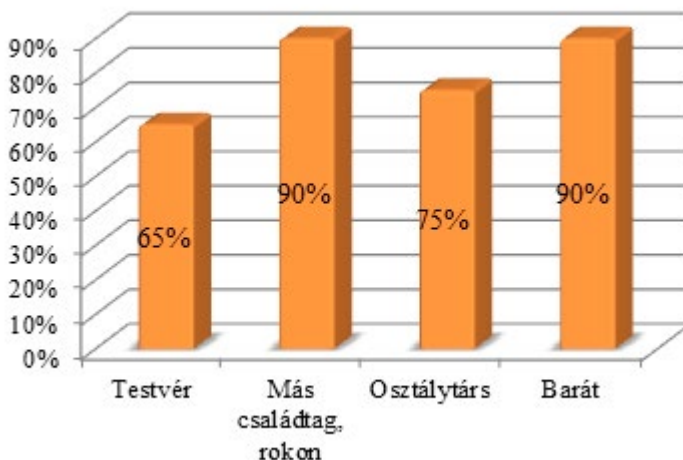
A válaszadók többsége az élsport (átlag 3,9; szórás 1,5) és a szülői befolyásolás (átlag 3,7; szórás 1,4) miatt döntött úgy, hogy sportol. A következő meghatározó tényező a barátok (átlag 2,3; szórás 1,4) és az iskola (átlag 2,2; szórás 1,7) hatása.

² **Révész László** (2008) A tehetséggondozás, a kiválasztás és a bevéálás néhány kérdésének vizsgálata az úszás sportágban. Doktori disszertáció *Semmelweis Egyetem Nevelés és Sporttudományi Doktori Iskola*.

1. táblázat: A sportolás elkezdését befolyásoló tényezők (átlag, szórás) adatokban

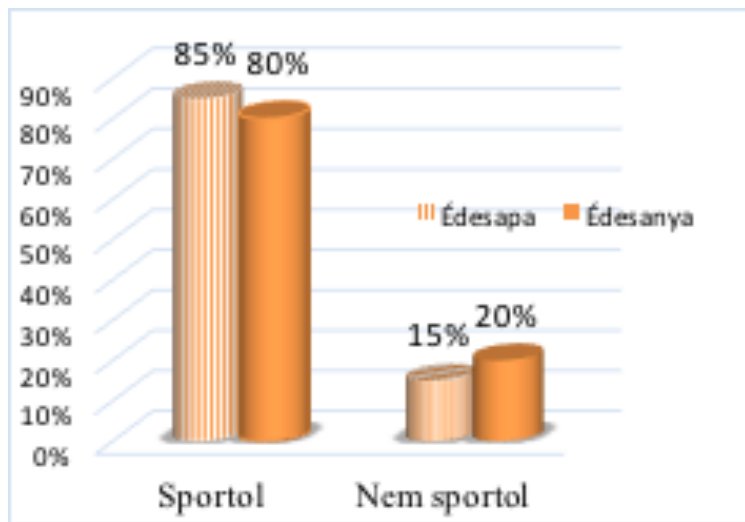
	Iskolában kötelező volt	A szüleim mondták	Orvos ajánlotta	Barátaim mondták	Élsport miatt
Átlag	2,2	3,7	1,0	2,3	3,9
Szórás	1,7	1,4	0	1,4	1,5

1. diagram: A válaszadók környezetében sportolók %-os aránya

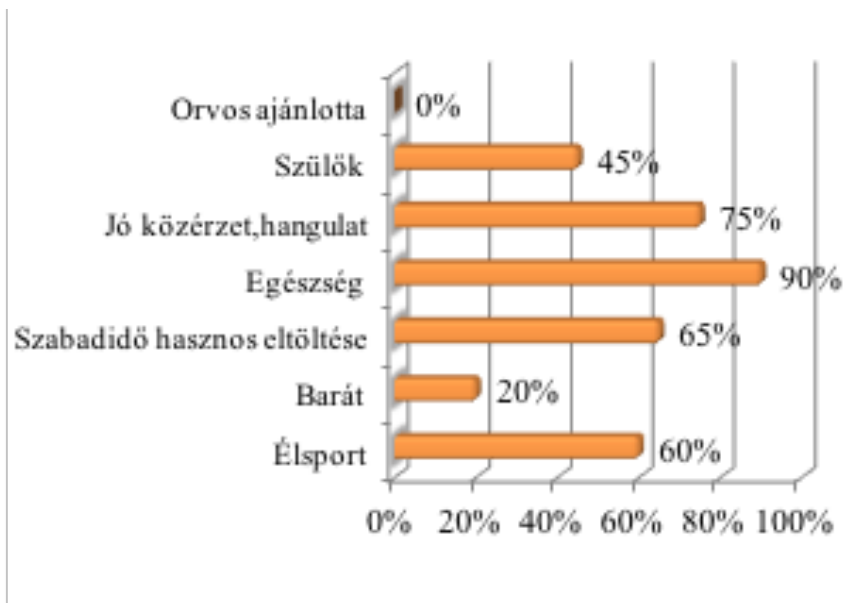
Mivel a sportágválasztásban a gyermekeket körülvevő környezet hatása is fontos, ezért kíváncsiak voltunk arra, hogy az atléták környezetében ki vagy kik azok, akik sportolnak. A fiatalokat körülvevő közegeben a legnagyobb százalékban, 90%-ban családtagjaik, rokonaik és barátaik sportolnak, 75%-ban az osztálytársak, illetve 65%-ban a testvérek is űznek valamilyen sportot. A gyermekek több mint 80%-ának a szülei sportolnak, (édesapa 85%, édesanya 80%). A csoport tagjai között 20%-nál kevesebb az a gyermek, akinek szülei nem sportolnak (édesapa 15%, édesanya 20%). A szülők által űzött sportágakban a legjellemzőbb az atlétika (50%), a labdarúgás (30%), a kerékpározás (25%), ezek mellett megjelent az asztalitenisz és az ökölvívás (15%), valamint előfordult a röplabda és a torna (10%), végül pedig a vívás, a tenisz, és a kosárlabda (5%).

2. diagram: A szülők sportmúltja %-os eloszlásban

A vizsgálati személyek legnagyobb százalékban (90%) az egészségük megőrzésének érdekében kezdtek el sportolni, 75%-a jól szeretne érezni magát, 65%-uk a szabadidő hasznos eltöltése miatt választott sportot, 60%-ban az élsport szerepe volt a meghatározó, 45%-ban a szülők hatása volt jellemző, 20%-ban a barátok befolyásolására kezdett el sportolni a megkérdezett személy.

4. diagram: A sportolás elkezdését befolyásoló tényezők %-os eloszlása

A válaszadók leginkább azért választották az atlétikát, mert jók az adottságaik ehhez a sporthoz (átlag 4,2).

A következő legmeghatározóbb tényező a szülői befolyásolás, illetve a gyermek önálló választása (átlag 3,4). A barátok (átlag 2,7) és az edző (átlag 2,5) szerepe is döntő fontosságú a sportág kiválasztásában. Sajnálatos módon alacsonyabb értékek figyelhetők meg a testnevelő tanár (átlag 1,9), valamint a testvérek esetében (átlag 1,9).

2. táblázat: A sportágválasztás indítékai az atlétikánál

	Átlag	Szórás
A testnevelő tanárom ajánlotta	1,9	1,5
A szüleim ezt tanácsolták	3,4	1,6
A testvérem ajánlotta	1,9	1,6
A barátaim is atletizálnak	2,7	1,5
Egyedül választottam	3,4	1,6
Az adottságaim miatt	4,1	1,0
Elegem lett egy másik sportágból, és ez csak úgy jött	1,8	1,3
Véletlenül	1,2	0,7
A média hatására	1,6	1,3
Kihívást jelentett	2,4	1,6
Az edzőm felfigyelt rám	2,5	1,8
Az orvos ajánlotta	1,0	0,2
Ismerős ajánlotta	1,9	1,2
A lakóhelyemen erre volt lehetőség	1,3	0,7

Az eredmények összefoglalása

Az eredményekből választ kaphatunk arra, hogy mi is motiválja a gyermeket a sportra és arra, hogy az atlétikát válassza. Arra a kérdésre, hogy miért sportolnak a gyermekek, a leggyakoribb válasz az egészségük megőrzése (90%) volt, illetve hogy jól érezzék magukat (75%), és szabadidejüket hasznosan töltsék el (65%). Az élsport gondolata is (60%-ban) megjelenik. A legmeghatározóbb tényező a sportágválasztásban az adottság (átlag 4,2), illetve a szülői befolyásolás (átlag 3,4). Látható, hogy a szülők sportolási szokásai is hatással vannak a gyermekekre, hiszen a csoport több mint felének atletizáltak a szülei. Sok sportoló sa-

ját indíttatásból kezdte el ezt a sportot. Fontos megemlíteni, hogy a barátok (átlag 2,7; szórás 1,5) és az edzők (átlag 2,5; szórás 1,8) nagyobb hatást gyakorolnak a sportolókra, mint a testnevelő tanárok (átlag 1,9; szórás 1,5).

Következtetések levonása

A kutatás hipotézisei nagyrészt beigazolódtak. Az első hipotézis, melyben feltételeztük, hogy a gyerekek a mozgás szeretete miatt kezdtek el sportolni, beigazolódtott, hiszen az egészségük, mozgásszeretetük és szabadidejük hasznos eltöltése ezt támasztja alá.

A második hipotézis szintén beigazolódtott, miszerint a gyermekek az atlétika iránti érdeklődés miatt választották ezt a sportágat.

A harmadik hipotézis ugyancsak beigazolódtott, amely arra vonatkozott, hogy a szülők, a rokonok, a testvérek, a barátok meghatározó szerepet töltenek be az adott sportág kiválasztásában. Ezt igazolja, hogy a gyermekek főként a szülei hatására választanak sportágat, illetve a barátok is befolyásoló tényezőként hatnak.

A negyedik hipotézis, melyben feltételeztük, hogy a szülők sportmúltja meghatározza gyermekük sportolási szokását, szintén beigazolódtott.

Az ötödik hipotézisem, hogy a szakemberek nem fektetnek kellő energiát a gyermekek megfelelő sportágválasztására, szintén igaznak bizonyult, hiszen a testnevelő tanárok szerepe igencsak lemaradt pl. a szülők, a barátok, az egészség tényezői mögött.

Az utolsó hipotézis nem igazolódtott be, a média (tv, rádió, reklám) szerepe nem jelentős a vizsgálati mintánál a sportágválasztásban.

Összefoglalás

Jelen kutatásban az atléták sportágválasztásának indítékait vizsgáltuk egy kis számú mintán. Összegezve elmondható, hogy a szülői befolyásolás igen domináns, de emellett a gyermek saját döntése is igen fontos és meghatározó. A kutatás szintén azt erősíti meg az ehhez hasonló vizsgálatokhoz hasonlóan, hogy ha a szülő sportol, szabadidejét hasznos kikapcsolódással tölti, a gyermek is hasonlóan fog tenni. Egy példa lesz előtte. Az egészséges életmódra nevelés igen meghatározó feladata a szülőknek és a testnevelő tanároknak. Az egészségük és szabadidejük hasznos eltöltése %-os arányban szinte a legmagasabb értékeket mutatta, melyből arra következtetünk, hogy milyen fontos szerepe van a sportnak, az atlétikának a gyermekek életében.

Az atlétika mozgásanyaga és az atlétikus képességek szerepe vitathatatlan az emberi motórium fejlesztésében, valamint a többi sportág alapozásában (Müller, Rigler 2004, Müller és mtsai 2007, Béres és mtsai 2015).

Szakirodalom

- Baumgartner E., Bognár J., Géczi G. (2005): A tehetség fogalmának értelmezése: Testnevelés szakos hallgatók álláspontja IV. *Országos Sporttudományi Kongresszus Tanulmánykötet II.* 35–38.
- Béres Sándor, Müller Anetta, Seres János, Szalay Gábor (2015): Atlétika. (Szerk: Béres Sándor) 139. ISBN 978-615-5297-33058. In: http://uni-eger.hu/public/uploads/atletika_5551e38c4c43a.pdf
- Bicsérdy G. (2002): Sportágválasztás különböző életkorokban. *Magyar Sporttudományi Szemle 3-4.*, 7–10.
- Bognár József (2009): Tanulmányok a kiválasztás és a tehetséggondozás köréből. *Magyar Sporttudományi Társaság* 13–28., 332–346.
- Bognár József, Trzaskoma-Bicsérdy Gabriella, Révész László, Géczi Gábor (2006): A szülők szerepe a sporttehetség gondozásban. *Kalokagathia*, 1-2., 86–96.
- Csáki István, Bognár József, Révész László, Géczi Gábor (2013): Elméletek és gyakorlatok a tehetséges labdarúgó kiválasztásához és bevalásához. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 14:53. 12–18.
- Koltai Jenő: Atlétika II. Sport, Budapest, 1980.
- Müller A., Honfi L., Seres J., Széles-Kovács Gy. (2007): Teljesítményállandósági vizsgálatok általános iskolai tanulónál a sorozatugrás példáján. In: *Acta Academiae Pedagogicae Agriensis. XXXIV. Kötet.* 97–105.p.
- Müller A., Rigler E. (2004): Tanulók teljesítményállandósága dobó- és ugrófeladatokban. In: *Kalokagathia.* 1-2. sz.189–199.
- Polgár Tibor, Béres Sándor (2011): Az atlétika története, technikája, oktatása, szabályai. *Dialóg Campus Kiadó*, 1. fejezet
- Révész László (2008): A tehetséggondozás, a kiválasztás és bevalás néhány kérdésének vizsgálata az úszás sportágban. Doktori disszertáció *Semmelweis Egyetem Nevelés és Sporttudományi Doktori Iskola.*
- Révész László, Bognár József, Géczi Gábor (2007): Kiválasztás, tehetség és pedagógiai értékek az úszásban. *Új Pedagógiai Szemle*, 4. 45–53.
- Révész László, Bognár József, Géczi Gábor, Benczenleitner Ottó (2005): Tehetség meghatározás, sportágválasztás és kiválasztás három egyéni sportágban. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 4. 17–23.
- Révész László, Bognár József, Sós Csaba, Bíró Melinda, Szájer Péter (2012): A sportágválasztást meghatározó tényezők elemzése versenyszerű úszóknál. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 13: (49). 26–35.

- Rókusfalvy P. (1985): Tehetségkutatótatás, kiválasztás és gondozás. *Testnevelés és sporttudomány*, 1-16-21.
- Schulek Ágoston: A sport megtanít becsületesen győzni. *Szent István Egyetem Egyetemi Újság*, V. évf. 13. szám
- Szatmári Zoltán (2009): Sport, életmód, egészség. *Akadémiai Kiadó*, 711–738.
- Trzaskoma-Bicsérdy Gabriella (2007): A sportági eredményesség néhány meghatározó tényezőjének vizsgálata birkózásban. Doktori disszertáció. *Semmelweis Egyetem Nevelés és Sporttudományi Doktori Iskola*.
- Trzaskoma-Bicsérdy Gabriella, Bognár József, Révész László (2006): Sportágválasztás az általános iskolában. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 7:25. 21–25.

KOPKÁNÉ PLACHY JUDIT, JUHÁSZ IMRE,
BÍRÓ MELINDA, FODOR ÉVA, RÉVÉSZ LÁSZLÓ

Eszterházy Károly Főiskola, Sporttudományi Intézet, Eger
College of Eszterházy Károly, PE and Sport Science Institute, Eger

AZ EGERBEN ÉLŐ NYUGDÍJASOK EGÉSZSÉGI ÁLLAPOTÁNAK ÉS TESTEDZÉSI SZOKÁSAINAK VIZSGÁLATA

SURVEY OF HEALTH CONDITION AND PRACTICE OF PHYSICAL TRAINING AMONGST PENSIONERS LIVING IN EGER

Összefoglaló

Statisztikai elemzésekből kiderül, hogy Magyarország népességének átlagéletkora folyamatosan növekszik. Ezzel egy időben emelkedik a születéskor várható élettartam is, mely magánemberként pozitívan értékelendő, azonban figyelembe kell venni az öregedés folyamán bekövetkező fiziológiai változásokat, melyek rontják az idős emberek egészségi állapotát, fizikai függetlenségét, ezáltal az életminőséget.

Jelen tanulmány alanyait Egerben élő nyugdíjas klubok tagjaiból véletlenszerűen választottuk ki a felméréshez. A résztvevők megkeresése az Egri Civil Szolgáltató Központ adataira alapján történt ($N = 30$; $M_{\text{életkor}} = 66,76 \pm 6,028$), akiket fizikailag aktív ($N = 16$; $M_{\text{életkor}} = 67,19 \pm 7,045$) és inaktív ($N = 13$; $M_{\text{életkor}} = 66,23 \pm 4,711$) csoportba soroltuk életvitelük alapján. Férfiak és nők egyaránt szerepeltek a mintában, 7 fő férfit ($M_{\text{életkor}} = 68,29 \pm 7,67$), valamint 23 fő nőt vizsgáltunk ($M_{\text{életkor}} = 67,04 \pm 5,51$).

Az életkor alapján nem találtunk statisztikailag értékelhető különbséget, azonban a keresztábla-elemzés ($\chi^2 = 0,011$) során az iskolai végzettség változó a fizikai aktivitási szint tekintetében szignifikáns különbséget mutatott. A fizikai aktivitási szintet figyelembe véve a kétmintás t-próba a spiroergometriás vizsgálat tekintetében a teljesítményben (W) mutatott jelentős különbséget ($p = 0,021$).

Kulcsszavak: nyugdíjas korosztály, fizikai aktivitás, kardiorespiratórikus állapot, spiroergometria

Kulcsszavak: rekreáció, fizikai aktivitás, idősek

Abstract

Statistical analyses revealed that the average age of the Hungarian population has been constantly increasing. In the same time also the life expectancy increases which is valued positively on an individual level, however the physiological changes occurring by ageing need to be considered due to their impairment of elderly people's health condition, physical independence hence the quality of life.

Subjects of the study have been chosen randomly from those members of pensioner clubs who have the place of residence in Eger. The participants have been requested by the database of the Civil Service Centre of Eger ($N = 30$; $M_{\text{age}} = 66,76 \pm 6,028$) and have been ranked as a group of physically active ($N = 16$; $M_{\text{age}} = 67,19 \pm 7,045$) and a group of physically inactive subjects ($N = 13$; $M_{\text{age}} = 66,23 \pm 4,711$) according to their lifestyle. Men and women also occurred in the pattern, we examined 7 men ($M_{\text{age}} = 68,29 \pm 7,67$) and 23 women ($M_{\text{age}} = 67,04 \pm 5,51$).

According to the age of the participants we have not found any appraisable statistic difference, nevertheless during the cross tabulation analysis ($\chi^2 = 0,011$) the qualification level variable has shown a significant difference to the physical activity level. Taking the level of physical activity into account, the two sample t-test regarding to the cardiopulmonary exercise test has shown a significant difference by the power (W) ($p = 0,021$).

Key words: recreation, physical activity, elderly people

Bevezetés

Statisztikai adatok szerint a gazdaságilag fejlett országokban folyamatosan növekszik az átlagéletkor. A KSH adataiból kiderül, hogy Magyarországon a 65 év feletti lakosok száma 2007-ben 1.605.118 fő volt, mely 2012-re 1.681.000 főre emelkedett (KSH, 2014). Az idősödő korosztály aránynövekedését támasztja alá, hogy a születéskor várható átlagos élettartam és az átlagéletkor is évről évre növekszik. Ez a tendencia kedvezőnek tűnik, azonban figyelembe kell venni az öregedés folyamán bekövetkező fiziológiai, mentális és lelki változásokat is, melyek ronthatják az idős emberek egészségi állapotát, fizikai függetlenségét és az életminőséget is (Iván, 2002 és 2008). Az öregedési folyamattal arányosan növekszik a krónikus betegségek száma, mely mind makro-, mind mikrotársadalmi szinten gazdasági és szociális terhet jelenthet (Semsei, 2008; Cserhátiné, 2010).

Az egészségi állapotot leginkább meghatározó külső – azaz társadalmi és környezeti –, valamint belső – azaz biológiai és életmódbeli – tényezők különböző mértékben hatnak az egyén önellátó képességére (Pikó, 2006). Az életminőséget befolyásoló körülmények közül a leghangsúlyosabb az életmód (43%), a genetikai adottságok (27%) és a környezeti hatások (19%) szerepe. Az egészségügyi ellátás színvonalának csekély jelentőséget tulajdonítanak a kutatók (Varga-Hatos és Karner, 2008).

A krónikus betegségek magas száma mutatkozik meg *Kopp és Skrabski* (2009) hazánkban végzett, utánkövetéses vizsgálatában. A Hungarostudy kérdőívől kiderült, hogy a magyar lakosság nagy része „rossznak” vagy „nagyon rossznak” tekinti az egészségi állapotát. Ezen felül az is látható, hogy a rendszeres sportnak, az aktivitásnak kiemelkedő szerepe van a fizikai és a mentális függetlenség megőrzésében. A fenti tényeket tekintetbe véve látható, hogy felelősök vagyunk a saját egészségiünkért, hiszen az életmód a leginkább meghatározó tényező az egészségi állapotban. Sajnálatosnak tűnik ennek tükrében az az adat, hogy a magyar lakosság 32%-a soha semmilyen sportjellegű tevékenységet nem végez, és mindössze 26% azoknak az aránya, akik napi rendszerességgel sportolnak, kirándulnak vagy sétálnak (*Földesiné, Gál és Dóczi*, 2008). A tanulmány szerint a magasabb iskolai végzettség, a kedvezőbb anyagi és szociális helyzet kedvezőbb sportolási és utazási hajlandóságot eredményeznek.

Korábbi kutatásokban is olvashatunk az Egerben élő 55 év feletti felnőttek egészségtudatos magatartásáról (*Vécseyné és mtsai*, 2007 és 2013; *Vécseyné, Plachy és Bognár*, 2008). Kiderül, hogy a házasságban élő felnőttek többet sportolnak, és egészségesebben étkeznek, mint az egyedül élők. A jövedelemnek is hatása volt az egészséges étkezésre és a stresszmentes életmódra. A magasabb iskolai végzettségűek többet úsztak, kerékpároztak, és rendszeres testmozgást végeztek idős korukban is, melyre mind a szüleik és a testnevelő tanáraik hatást gyakoroltak. Egerben a sportoló idősök 65%-ánál az úszás volt a legkedveltebb mozgásforma, a maradék 35% nagyjából egyforma arányban tornázott, sétált és teniszezett rendszeresen.

Nemcsak a fizikai aktivitásnak, de a stresszoldó módszereknek is fontos a szerepe az egészség megőrzésében. A 60 év feletti idősök körében végzett masszázsterápia hatásai is bizonyítják, hogy a masszázs egészségre jótékony hatással van, ami az ízületi mozgásterjedelemben, a szubjektív fájdalomérzet csökkenésében, valamint a fizikai és mentális egészségi állapot javulásában nyilvánult meg (*Csörgő és mtsai*, 2013). Az időskorúak rendszeres rekreációs sporttevékenysége a kardiorespiratorikus állóképességre is kedvező hatást gyakorol (*Juhász és mtsai*, 2015).

Hazai és nemzetközi kutatások igazolják, hogy az időskori megbetegedések legnagyobb részét a szív- és érrendszeri, valamint a mozgatószerv-rendszeri betegségek teszik ki (*Bálint*, 2003 és 2007; *Apor*, 2011; *Sagiv*, 2009). Ennek a ténynek függvényében vizsgáltuk meg, hogy milyen mértékben befolyásolják a demográfiai adatok – születési hely, családi állapot, iskolai végzettség, havi jövedelem – a fizikai aktivitási szokásokat. Ezen felül kíváncsiak voltunk, hogy a kerékpárergométeres vizsgálat során mért mutatók – vérnyomás, oxigénfelvétel, szén-dioxid-leadás, teljesítmény – összefüggésben vannak-e a fizikai aktivitás mértékével az életkor és a nem tekintetében.

Módszerek

Mintánkat az Egerben élő nyugdíjas klubok tagjaiból véletlenszerűen választottuk ki. A résztvevők megkeresése az Egri Civil Szolgáltató Központ adatára alapján történt. A résztvevők tájékoztatást kaptak a vizsgálatról, a részvétel önkéntesen történt, illetve megfelelt a humán kutatási etikai előírásoknak. A mintában fizikailag aktív ($N = 16$; $M_{\text{életkor}} = 67,19 \pm 7,045$) és inaktív ($N = 13$; $M_{\text{életkor}} = 66,23 \pm 4,711$) férfiak és nők egyaránt szerepeltek. A résztvevő férfiak száma 7 fő ($M_{\text{életkor}} = 68,29 \pm 7,67$), valamit 23 fő nőt vizsgáltunk ($M_{\text{életkor}} = 67,04 \pm 5,51$).

A demográfiai adatokat egy zárt kérdéseket tartalmazó kérdőív segítségével kaptuk meg. A kerékpárgométeres vizsgálatot kardiológus szakorvos felügyeletével Master Screen CPX (Jaeger, Hoechberg, Németország) típusú készülékkel végeztük, Padsy 6.0b (Medset Medizintechnik GmbH, Hamburg, Németország) EKG rendszerrel és Ergoline Ergoselect 100P/200P 3.0 kerékpárgométerrel (Lode B.V. Medical Technology, Groningen, Hollandia) kiegészítve. Az alanyok légvételtől légvételre történő, módosított WHO protokollal dolgoztak.

Az adatfeldolgozás leíró statisztika, keresztábra-elemzés és kétmintás t-próba alapján történt SPSS 20.0 szoftverrel.

Eredmények

A leíró statisztikai elemzés alapján kiderül, hogy a minta nagy része (40%) nem végez heti rendszerességgel testmozgást. A fizikai aktivitást végzők nagyobb többsége tornázik (33%), 23,3% teniszezik, és 3,3% úszik. A nemek szerinti eloszlást az 1. és a 2. táblázat mutatja.

1. táblázat: Az egri nyugdíjas nők testmozgási szokásai

Table 1. The program of physical training according to gender amongst pensioners living in Eger

Nem		Fő (db)	Százalék (%)
Nő	Nincs	11	47,8
	Aerobic/Torna	9	39,1
	Úszás	1	4,3
	Tenisz	2	8,7
	Total	23	100,0

2. táblázat: Az egri nyugdíjas férfiak testmozgási szokásai

Table 2. The program of physical training according to gender amongst pensioners living in Eger

Nem		Fő (db)	Százalék (%)
Férfi	Nincs	1	14,3
	Aerobic/Torna	1	14,3
	Tenisz	5	71,4
	Total	7	100,0

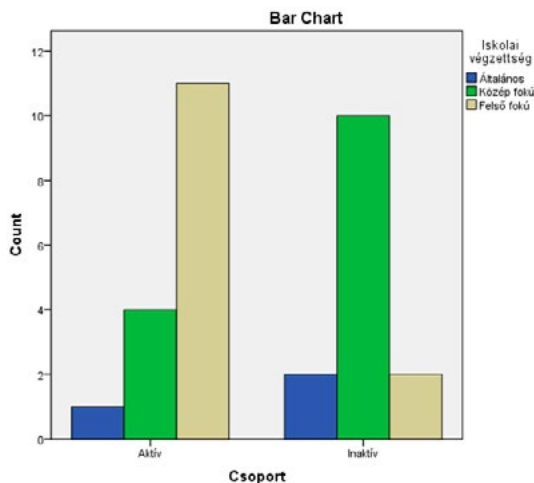
Mintánk nagyobb hányada (73,3%) városban született. A családi állapotról elmondható, hogy a vizsgált személyek 46,7% házasságban él, 26,7%, özvegy, 20% elvált, és 6,6% nem volt házas. Az iskolai végzettséget megfigyelve 10% általános iskolai, 46,7% középfokú és 43,3% felsőfokú végzettséggel rendelkezett. Saját bevallás szerint a havi jövedelem 20% esetében alacsony, 76,7%-nál átlagos és csupán 3,3% magas volt.

Keresztábla-elemzés

A keresztábla-elemzés folyamán megvizsgáltuk, hogy a fizikai aktivitás összefüggésbe hozható-e a születési hellyel, a családi állapottal, az iskolai végzettséggel és a havi jövedelemmel. A Pearson khí-négyszet ($\chi^2 = 0,011$) próba csupán az iskolai végzettség esetében mutatott szignifikáns különbséget a fizikai aktivitási szint tekintetében.

1. ábra: Az iskolai végzettség és a fizikai aktivitási szint statisztikai mutatói (db)

Chart 1. Statistical indicators of qualification level and level of physical activity (piece)

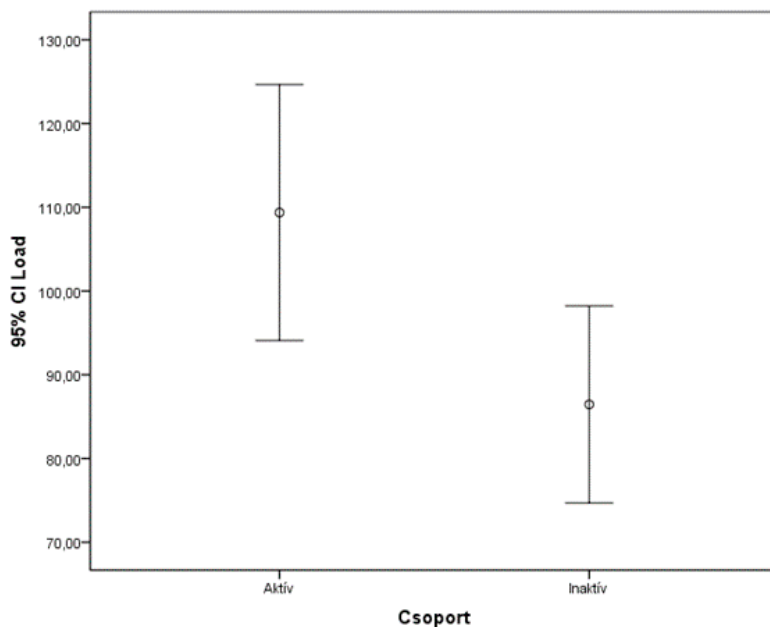

Kétmintás t-próba

A fizikai aktivitási szintet figyelembe véve a kétmintás t-próba a spiroergometriás vizsgálat tekintetében a teljesítményben (W) mutatott jelentős különbséget ($p = 0,021$). Az aktív csoportba tartozók szignifikánsan jobb eredményt értek el az inaktív csoporthoz képest.

2. ábra: A kerékpárgométeres teljesítmény (W) mutatói a kétmintás t-próba alapján ($p < 0,05$)

Chart 2. Cycle ergometric/ergometer power (W) indicators regarding to the the two sample t-test ($p < 0,05$)

A nemek tekintetében nem volt különbség az ergométeres vizsgálat során.

Következtetés

A korábbi eredményekkel összevetve látható, hogy az egri nyugdíjasok nagy része nem végez heti rendszerességgel testmozgást. A fizikailag aktívnak mondható 60 év feletti lakosság körében népszerű a torna, a férfiaknál pedig a tenisz a vezető sporttevékenység. Ebben a mintában az úszást egy fő nevezte meg kedvelt mozgásformának. Ez azért érdekes, mert korábban bebizonyosodott, hogy Egerben kedvelik a nyugdíjasok a vízben végezhető mozgásformákat (Kopkáné és mtsai, 2014).

A hölgyek körében kedvelt tornafoglalkozásoknak kiemelt szerepet tulajdoníthatunk a kardiovaszkuláris betegségek megelőzésében, a fizikai fitességi állapot megőrzésében, valamint a fizikai és mentális egészségmutatókban (*Kopkáné és mtsai*, 2011). Egy összefoglaló tanulmány szerint az erőedzés segít megelőzni a csonttrikulást, az izomtömegvesztést és az ezzel járó gyakori eleséseket, töréseket mind felnőtt-, mind időskorban. Ez a fajta edzés jótékony hatással van a csont-izom-rendszerre, így idősek számára kifejezetten ajánlott. Ezen edzés során valamely külső ellenállással szemben végzik az alanyok a gyakorlatokat, ez lehet a saját testsúly, súlyzó, gumiszalag vagy éppen erősítő gép is. Vannak azonban ellenvélemények is, melyek szerint balesetveszélyes a nehéz súlyok emelése miatt, de ez cáfolható, hiszen nem kell nagy súlyokat megmozgatni, és nem tart hosszú ideig az edzés. Az eredmények eléréséhez elegendő heti $2 * 15\text{--}20$ perces mozgás is (*Winett és Carpinelli*, 2001).

A tenisz aerob jellegű mozgásforma, mely szintén ajánlott az időskori funkciócsökkenés lassítására. Egy tanulmány szerint egy 12 hetes, heti $3 * 50$ perces aerob jellegű edzésprogram, melyben a maximális pulzus $60\text{--}70\%$ -ban volt meghatározva, pozitív hatással volt az izomerőre, valamint csökkentette a vérnyomást (*Colakoglu*, 2008). Mintánkban a kardiológus szakorvos egy főnek nem engedélyezte a terheléses vizsgálatot szívbetegsége miatt, a többi résztvevő EKG eredménye és vérnyomása az életkornak megfelelő volt. A nyugalmi systolés vérnyomás átlaga $134,16 \pm 16,15$ volt, mely a terhelés során $184,51 \pm 22,24$ -ra emelkedett. A diastolés nyomás értéke $M = 82,86 \pm 12,56$ -ról $M = 94,34 \pm 15,08$ -ra nőtt. Az aktív és inaktív csoportok között nem találtunk szignifikáns különbséget ebben a változóban. A terheléses vizsgálatot az aktív csoport jobban teljesítette.

A demográfiai tényezőknek, az iskolai végzettséget kivéve nem volt jelentős befolyásoló hatása a testmozgási szokásokra. A fizikailag aktív csoportban a felsőfokú, az inaktívak között a középfokú végzettség volt jellemző. Ezt az eredményt támasztják alá a korábbi Egerben gyűjtött adataink is (*Vécseyné és mtsai*, 2007; *Vécseyné, Plachy és Bognár* 2009).

Összefoglalás

Az időskori fizikai és mentális függetlenség, az önellátási képesség elvesztése leggyakoribb okának tekinthető a szív- és érrendszeri, valamint a mozgásszervrendszeri betegségek korai kialakulása. Több longitudinális vizsgálatban olvashatunk a rendszeres fizikai aktivitás preventív szerepéről, mely kiemelt jelentőséggel bír a nyugdíjas korosztály számára is.

Jelen kutatásban is bebizonyosodott, hogy a heti rendszerességgel végzett erősítő és aerob jellegű testgyakorlatok pozitívan hatnak a 60 év feletti korosztály egészségi állapotára. Nem találtunk jelentősebb különbségeket a fizikailag aktív és inaktív csoportok között, azonban azt figyelembe kell venni, hogy időseinket nyugdíjas klubokból választottuk ki, ez azt jelenti, hogy rendszeresen társas prog-

ramokon, eseményeken vesznek részt a választott alanyaink, tehát a mindennapi életben aktív tevékenységeket végeznek.

A kardiovaszkuláris mutatókból kiderül, hogy a minta egészségi állapota az életkornak megfelelő, így elmondhatjuk, hogy a társas kapcsolatok is pozitívan befolyásolják az idősek mindennapi tevékenységét.

Az időskorban a fizikai és szellemi rekreáció nélkülözhetetlen a jó egészségi és fittségi állapot megőrzéséhez, megtartásához. Az idősebbeknek ajánlott rekreációs tevékenységek közül több szerző is kiemeli a játékokat vagy a life-time jellegű sportokat, természeti sportokat (Könyves, Müller, 2001; Bíró és mtsai, 2007; Müller, Rácz, 2011; Borbély, Müller 2008).

A rekreációs és fitness trendek ismerete és követése igen fontos a szakemberek számára, és a szabadidőgazdaság területén működő kkv-eknek, hiszen a megváltozott fogyasztói magtartás követése lehet a siker kulcsa. Ilyen trend az egészség megőrzése, megtartása nemcsak a rekreációban, de a turizmusban is, vagy a természeti sportok népszerűsége, a jóga, a saját testsúllyal való edzés, az egészségfejlesztő programok megjelenése a rekreációban (Müller és mtsai 2013).

Szakirodalom

- Apor P. (2011): A cardiovascularis kockázat kapcsolata a fizikai aktivitással és a fittséggel. *Orvosi Hetilap*, 152:107–113.
- Bálint G. (2003): Életminőség és osteoporosis. *Ca és Csont*, 6:131–133.
- Bálint G. (2007): *Csont és ízület évtizede*. Reuma híradó, 3:(1):10–12.
- Bíró M., Fügedi B., Révész L. (2007): The Role of Teaching Swimming in the Formation of a Conscious Healthy Lifestyle: a Case Report. *International Journal of Aquatic Research and Education*, 1:(3) 269–284.
- Borbély Attila, Müller Anetta (2008): A testi-lelki harmónia összefüggései és módszertana. Valóság-Térkép-6. PEM tanulmányok (Kiadja: a Professzorok az Európai Magyarországiért Egyesület, Bp. szerkeszti: dr. Koncz István) 54–55.
- Colakoglu, F. F. (2008): The effect of callisthenic exercise on physical fitness values of sedentary women. *Science and Sports*, 23., 306–309.
- Cserhátiné K. E. (2010): A demenciában szenvedő betegek ellátásának társadalmi, egészségügyi és szociális kihívásai. *Magyar Gerontológia*, 7:44–56.
- Csörgő Tamás, Bíró Melinda, Kopkáné Plachy Judit, Müller Anetta (2013): A masszázsterápia hatásának vizsgálata 60 év feletti nők körében. *Acta Academiae Agriensis*. XL. 5–17.
- Földesiné Sz. Gy., Gál A., Dóczi T. (2008): *Társadalmi riport a sportról*. ÖM Sport Szakállamtitkárság, MSTT, Budapest.

- Iván L. (2002): A gerontológia újabb eredményei, az egészséges öregedés esélyei és kockázatai. *Hippocrates*, 6:381–387.
- Iván L. (2008): A gerontológia rendszerszemlélete és gyakorlata. Az öregedési folyamat jellemzői. In: Semsei I. (szerk.), *Gerontológia*, Nyíregyháza, Start R. V. 35–40.
- Juhász Imre, Kopkáné Plachy Judit, Kiszela Kinga, Bíró Melinda, Müller Anetta, Révész László (2015): Időskorúak rekreációs fizikai aktivitásának hatása a kardiorespiratorikus rendszerre. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 3. 16:(63). 4–8.
- Kopkáné P. J., Bognár J., Barthalos I., Vécseyné K. M. (2014): Életminőségi összetevők, testösszetétel és fittségi állapot vizsgálata Észak- és Nyugat-Magyarországon – keresztmetszet elemzés a 60 év feletti lakosság körében. *Népegészségügy*, 92:1, 44–50.
- Kopkáné P. J., Vécseyné K. M., Barthalos I., Bognár J. (2009): A rendszeres testmozgás jelentősége a fizikai és mentális öregedési folyamatok lassításában. *Kalokagathia*, XLVIII: 12–25.
- Kopp M., Skrabski Á. (2009): Nők és férfiak egészségi állapota Magyarországon. In: Nagy I., Pongrácz T. (szerk): *Szerepváltozások: jelentés a nők és férfiak helyzetéről*. Társi: Szociális és Munkaügyi Minisztérium, Budapest, 117–136.
- Könyves E., Müller A. (2001): *Szabadidős programok a falusi turizmusban*. Szaktudás Kiadó Ház, Bp. 213.p.
- Müller A., Bíró M., Hidvégi P., Váczi P., Plachy J., Juhász I., Hajdu P., Seres J. (2013): Fitnessz trendek a rekreációban. *Acta Academiae Agriensis*. XL. 25–35.
- Müller Anetta, Rácz Ildikó (2011): *Aerobic és Fitness irányzatok*. Dialóg Campus Kiadó. Budapest-Pécs 2011. 277.p.
- Pikó B. (2006): *Orvosi szociológia*. Medicina, Budapest.
- Sagiv M. (2009): Safety of resistance training in the elderly. *Eur. Rev. Aging Phys. Act.*, 6:1–2.
- Semsei I. (2008): *Az öregedési folyamat jellemzői*. In: Semsei I. (szerk.) *Gerontológia*, Nyíregyháza, Start R. V. 12–15.
- Varga-Hatos, K., Karner, C. (2008): A lakosság egészségi állapotát befolyásoló tényezők. *Egészségügyi Gazdasági Szemle*, 2. sz.
- Vécseyné K. M., Kopkáné P. J., Bognár J., Olvasztóné B. Zs., Barthalos I. (2013): Effects of Pilates and aqua fitness training on older adults' physical functioning and quality of life. *Biomedical Human Kinetics*, 5, 22–27.

- Vécseyné K. M., Olvasztóné B. Zs., Gangl J, Bognár J. (2007): The health-conscious behavior of people over 55: a preliminary study focusing on gender, marital status, income and educational level. *Kalokagathia*, 3-4: 42–51.
- Vécseyné K. M., Plachy J., Bognár J. (2009): Életmód programok előkészítése az idősek számára – szakirodalmi áttekintés. *Acta Academiae Agriensis, Sectio Sport*, XXXVI: 113–122.
- Winett, R. A., Carpinelli, R. N. (2001): Potential Health-Related Benefits of Resistance Training. *Preventive Medicine* (33), 503–513.

STREGOVA ZSOLT, BÍRÓ MELINDA,
SZÉLES-KOVÁCS GYULA

Eszterházy Károly Főiskola, Sporttudományi Intézet, Eger
College of Eszterházy Károly, PE and Sport Science Institute, Eger

A TÉLI OLIMPIAI JÁTÉKOK ELFELEDETT VERSENYSZÁMAI

FORGOTTEN WINTER OLYMPIC GAMES EVENTS

Összefoglaló

A téli olimpiai játékok kilenc sportág 16 versenyszámával vette kezdetét 1924-ben a franciaországi Chamonixban. Azóta eltelt közel száz év, és a sportágak száma 15-re, a versenyszámoké pedig 95-re emelkedett. A rendező országok számos érdekes sportágat próbáltak ki, melyek közül néhány rövid életű volt, és végül nem került be a téli olimpiai programba. Ezen versenyszámok bemutatására vállalkoztunk a tanulmányban.

Kulcsszavak: téli olimpia, téli sportok

Abstract

The Winter Olympics competition in nine sports 16 numbers began in 1924 in France Chamonix. Since then, nearly a hundred years, and the number of sports to 15, the events of 95 has risen. The countries organizing tried a number of interesting sport that that was short-lived, and ultimately not included in the Olympic program. The study shows that race numbers.

Keywords: Winter Olympics, winter sports

A téli olimpiai játékok sportágai

A téli olimpiai játékok a Nemzetközi Olimpiai Bizottság által kijelölt franciaországi Chamonixban vette kezdetét 1924-ben. A téli sportágak olimpiai megjelenése viszont ennél korábbra tehető. Már tizenhat évvel az első téli olimpia előtt, 1908-ban Londonban debütált az első téli sportág, a műkorcsolya, mely érdekes színtölti lehetett a nyári játékoknak. 1920-ban még mindig a nyári olimpia

kereteiben belül rendezték meg a téli sportágak első olimpiai versenyeit, amely a műkorcsolya mellett kiegészült a jégkoronggal is. Egy évvel az antwerpeni olimpiát követően döntött úgy a NOB, hogy az 1924-es párizsi olimpia előtt megrendezik a téli sportok nemzetközi hetét. Az első téli megmérettetésen tizenhat ország 258 sportolója versengett kilenc sportág 16 versenyszámában. A nyári olimpiához hasonlóan az eltelt évek alatt a versenyszámok, a nemzetek, a versenyzők és a nézők száma folyamatosan emelkedett.

Olimpia	Az olimpia éve	A rendező város, ország	Nemzet	Résztevő versenyző			Sportág	Versenyszám
				összes	férfi	női		
I	1924	Chamonix, Franciaország	16	258	247	11	9	16
II	1928	St. Moritz, Svájc	25	464	438	26	8	14
III	1932	Lake Placid, USA	17	252	231	21	7	14
IV	1936	Garmisch-Partenkirchen, Németország	28	646	566	80	8	17
V	1948	St. Moritz, Svájc	28	669	592	77	9	22
VI	1952	Oslo, Norvégia	30	694	585	109	8	22
VII	1956	Cortina d'Ampezzo, Olaszország	32	821	687	134	8	24
VIII	1960	Squaw Valley, USA	30	665	521	144	8	27
IX	1964	Innsbruck, Ausztria	36	1091	892	199	10	34
X	1968	Grenoble, France	37	1158	947	211	10	35
XI	1972	Sapporo, Japan	35	1006	801	205	10	35
XII	1976	Innsbruck, Ausztria	37	1123	892	231	10	37
XIII	1980	Lake Placid, USA	37	1072	840	232	10	38
XIV	1984	Sarajevo, Jugoszlávia	49	1272	998	274	10	39
XV	1988	Calgary, Kanada	57	1423	1122	301	10	46
XVI	1992	Albertville, Franciaország	64	1801	1313	488	12	57
XVII	1994	Lillehammer, Norvégia	67	1737	1215	522	12	61
XVIII	1998	Nagano, Japán	72	2176	1389	787	14	68
XIX	2002	Salt Lake City, USA	78	2399	1513	886	15	78
XX	2006	Turin, Olaszország	80	2508	1548	960	15	84
XXI	2010	Vancouver, Kanada	82	2566	1522	1044	15	86
XXII	2014	Szocsi, Oroszország	88	2873	1714	1159	15	98
XXIII	2018	<i>Pyeongchang, Dél Korea</i>					15	102
XXIV	2022	<i>Peking, Kína</i>					15	102

1. táblázat: A téli olimpia sportágainak és versenyszámainak változása

Az első olimpiától számítva 6 olyan sportág van, amely az összes télen megrendezett játékokon szerepelt: északi összetett, gyorskorcsolya, jégkorong, műkorcsolya, sífutás, siugrás. A makulátlan mérleget a bob csak az 1960-as (Squaw Valley) hiányzása miatt nem tudja felmutatni. 5 versenyszám csatlakozott még a téli olimpiához: az alpesi sí 1936-tól, a szánkó 1964-től, a rövidpályás gyorskorcsolya és a síakrobatika 1992-től és ahódeszka 1998-tól.

A biatlon (más néven Military Patrol) és a curling 1924-ben az első olimpián tagja volt a 9 versenyszámnak, mellyel elindult a téli olimpiák története, azonban a második olimpián kivették e számokat a játékokból. A következő években bemutató sportágként tértek vissza, míg 1960 (biatlon) és 1998 (curling) elhozta mindkét versenyszám részére a teljes tagságot a játékok életében.

A szekeleton hasonlóan az előző két számhoz a kezdeti években jelen volt (1928-1948), és a későbbiekben szerezte meg a végleges tagságot (2002-ben), anynyi különbséggel, hogy mint bemutató sportág nem szerepelt az olimpiák történelmében.

A jégtánc mint a műkorcsolya egyik ága az 1976-os olimpián debütált a község nyomására, és azóta is része az olimpiai programnak.

Számos sportág és versenyszám volt a téli olimpiák történetében, hasonlóan a nyárihoz, mely rövid életű volt. Az úgynevezett bemutató sportágak (demonstration sport) az újkori olimpiák történetében elég gyakran szerepet kaptak. Elsősorban a helyi sportok támogatása (akár a rendező ország nemzeti vagy csak egyszerűen népszerű sportja) volt a cél, valamint a bemutatóval az Olimpiai Bizottság tetszését próbálták megnyerni a teljes körű olimpiai tagsághoz. Bemutató sportként kapott helyet az olimpián, de nem került végül be az olimpiai programba a **bandy** (1952), a **bajor curling** (1936, 1964), a **sijoring** (1928), a **sibalett** (1988, 1992), a **kutyaszánhúzás** (1932), a **gyorssí** (1992) és a **téli öttusa** (1948), továbbá szerepelt még az olimpiákon a **paralimpiai alpesisí** (1984, 1988) és a **paralimpiai sífutás** (1988).

	1924	1928	1932	1936	1948	1952	1956	1960	1964	1968	1972	1976	1980	1984	1988	1992	1994	1998	2002	2006	2010	2014
Északi összetett	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Gyorskorcsolya	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Jégkorong	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Műkorcsolya	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Sífutás	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Siugrás	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bob	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Alpesi sí				x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Biatlon (military p.)	x	B		B	B			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Szánkó									x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Curling	x		B												B	B			x	x	x	x
Szekeleton		x			x															x	x	x
Rövidpályás gyorsk.																x	x	x	x	x	x	x
Siakrobatika																x	x	x	x	x	x	x
Hódeszka																		x	x	x	x	x
Sijoring		B																				
Kutyaszánhúzás			B																			
Téli öttusa					B																	
Bandy						B																
Bajor Curling				B					B													
Sibalett															B	B						
Gyorssí																B						
Paralimpiai alpesisí														B	B							
Paralimpiai sífutás															B							

A bandy

A bandy 1952-ben a VI. téli olimpián Oslóban (Norvégia) kapott helyet a programban. Habár nem része az olimpiai játékoknak, a NOB elfogadta olimpiai sportként. A bandy (jéglabda) eredete a 19. századra vezethető vissza, az oroszok tartják magukat a sportág feltalálóinak. A játék a jégkorong és a futball keveréke, bár jégen korcsolyával játsszák, mégis jobban hasonlít a futballhoz. Egy csapat 10 mezőnyjátékosból és 1 kapusból áll. A játék 2 * 45 percig tart, a mezőnyjátékosok ütők segítségével próbálják a labdát az ellenfél kapujába juttatni. A végén a több gólt szerző csapat nyer. Az olimpián három nemzet (Svédország, Norvégia, Finnország) vetélkedett egymással. Végül „körbeverés” miatt a gólkülönbség döntött, így Svédország nyerte a tornát. Bár az további olimpiai részvételt nem vívta ki a sport, azonban a mai napig igen nagy népszerűségnek örvend. A 2014-es világ-bajnokságot a Szibériai Irkutzkban rendezték Oroszország győzelmével. A B ligában Magyarország világbajnoki bronzérmet szerzett.

1. kép: Bandy mérkőzés az 1952-es olimpián

Bajor curling

A bajor curling, más néven csúszókorong nem azonos a curlinggel, azaz a jégtékével. Kezdetben közös összel bírtak, mivel a játékszabályok közel azonosak. A csúszókorongnak van nyári és téli változata is, míg a curling csak téli sport. A nyári csúszókorongot a pétanque-hoz hasonlóan egy műanyag borítású pályán játsszák, vagy akár szabad ég alatt aszfalton. Így a neve Asfaltstockschiessen, illetve a téli változatát Eisschiessennek mondják. A két sport végül 1820-ban az

első korongegylet megalakulásával végleg külön vált. A bajor curling 1936-ban Németországban bemutató sportként jelent meg az olimpián, melyet a kor egyik legrágább létesítményében, a Riesserseeben rendeztek. Természetesen a téli-esített változatát játszották. Németország mellett a sportág másik „hazájának” Ausztria számít, így nem meglepő, hogy az Innsbruckban megrendezett olimpián is jelen volt bemutatkozó sportként. Ezen országokban több mint 200 ezren űzik ezt a sportot, férfiak, nők és gyerekek egyaránt. Közel 18 országban játszik a játékot, és rendeznek belőle Eisstockschiessen-versenyeket. A téli olimpiai részvételét valószínűleg a hasonló, azonban népszerűbb curling beárnyékolta.

2. kép: Bajor curling 1936-ból

3. kép: Gratuláció az 1936-os Eisschiessen olimpiai bajnok csapat kapitányának

Síjöring

4. kép: Síjöring az 1928-ban St. Moritz-ban rendezett téli olimpián

A síjöring egyetlen alkalommal szerepelt az olimpiai programban, méghozzá a II. téli olimpián (St. Moritz) 1928-ban, ahol a St. Moritz-i tó jegén rendezték a versenyt. A sportág skandináv eredetű, neve a norvég *skikjøring* szóból származik. Jelentése sívezetés. A sport lényege, hogy egy sílécen haladó személyt kutya (kutyák), ló vagy valamilyen motoros jármű húz. A kutyák általában hármban (1–3 kutya) húzzák a sílécen lévő személyt. A motoros meghajtásnál egy személy vezeti a járművet. A lovas változatban lehet betanított ló, illetve itt is lehet lovas, aki irányítja a lovat. Az olimpián a lovas nélküli változat szerepelt.

Síbalett

5. kép: A képen Annika Johansson, a svéd síbalett-kiválóság látható műsorszáma közben (forrás: media.olympics.com.au)

A síbalett valamikor az évszázad derekán jelent meg mint sport a havas pályákon. Kétszer szerepelt az olimpián, 1988-ban Kanadában (Calgary) és 1992-ben Franciaországban (Albertville). Lehet mondani, hogy az alpesi sí és a műkorcsolya keveréke. Lényege, hogy egy akadályoktól mentes sík pályán a versenyző lefelé haladva zenére különböző ugrásokból, pörgésekből álló koreográfiát mutat be. Pontozását a technikai nehézség és a kivitelezési stílus egyvelege adta. A sport a fénykorát a 70-es, 80-as évekre érte el az Egyesült Államokban. Végül az olimpián történő szereplése nem hozta meg számára a kellő sikert. Az olimpiát követő években sokat veszített népszerűségéből, így a Nemzeti Síszövetség 2000-ben kivonta a hivatalos versenyprogramjából.

Kutyaszánhúzás

6. kép: Az 1932-es olimpia kutyaszánhúzás versenye. A képen az ötödik helyen végzett Roger Haines (USA) verseny közben, és Leonard Seppala (USA), a verseny ezüstérmese kutyáival.

A III. téli olimpiát 1932-ben, Amerikában, az alig 4000 fős Lake Placidban rendezték. Az amerikaiak minden addiginál különlegesebb, izgalmasabb olimpiát szerettek volna szervezni, így beillesztették a programba a kutyaszánhúzást, amelyet bemutató sportágnak szántak. 5 induló Kanadából, 7 pedig az Egyesült Államokból nevezett a futamra, melyet a New England-i Szánhúzó Klub szabálya szerint folytattak le. A hatkutyás fogatoknak 2-szer kellett megtenniük a 25,1 mérföldes távot. A versenyt a kanadai Emile St. Godard nyerte.

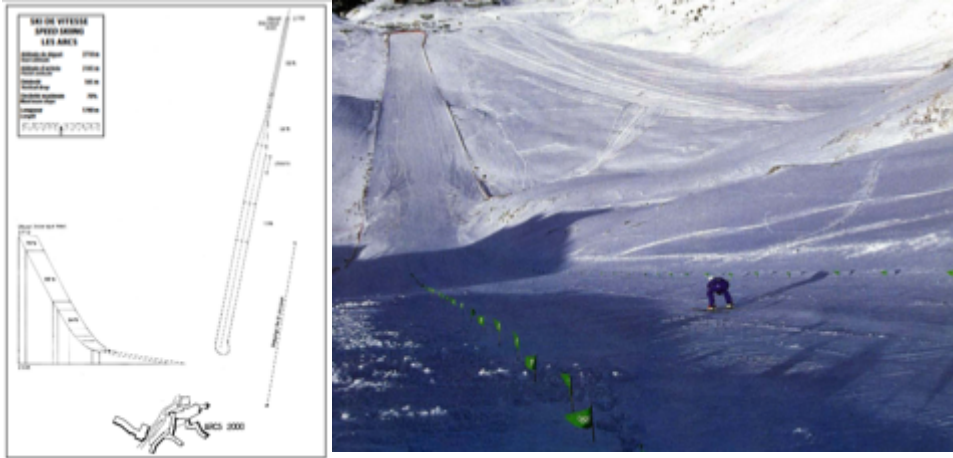
A későbbiekben azonban a kutyaszánhúzás – habár még egyszer szerepelt a programban, 1952-ben Osloban – nem nyerte el az olimpiai tagságot, mivel igen költséges sportnak számít. Körülményes a felszerelés és a kutyák utaztatása, etetése, ellátása, valamint eltérőek a földrészek és az országok állategészségügyi rendeletei (karantén, oltások stb.).

Gyorssí

7. kép: 1992. Albertville, gyorsí

A gyorsí a sibalett mellett szintén bemutatkozó sportágként vett részt Franciaországban Albertville-ben (1992) a XVI. téli olimpián. A Les Arcs-i síparadicsomban rendezték meg a versenyt 2 kilométeres versenytávon. A verseny lényege, hogy minél nagyobb sebességre gyorsítson fel a versenyző. Ebből adódóan igen veszélyes sportnak számít. A versenyt sajnos beárnyékolta a svájci Nicolas Bochatay halála, aki a döntő reggelén egy hókotrónak száguldott, és a helyszínen az életét veszítette. A versenyt 229,299 km/h teljesítménnyel a francia Michael Pruffer nyerte. A gyorsí napjainkban is jelen van, központjának Franciaország számít. 1995-ben az álomhatárnak tekintett 240 km/h sebességet az amerikai Jeff Hamilton érte el. Ekkora sebességnél a versenyzőre olyan erők hatnak, hogy a legkisebb hiba is szörnyű tragédiához vezet. A síelők ugyanolyan síruhát viselnek, mint más sísportágaknál, azonban a fejtámasz különleges, a nyaknál a testhez igazodik, hogy csökkentse a légellenállást. Valószínűsíthető, hogy az olimpián történt tragikus haláleset és a sportból adódó igen veszélyes sérülések miatt nem került be az olimpia számai közé a sportág. A gyorsuló világunkban az egyre modernizálódó felszerelések hatására a jelenlegi csúcstartó Simone Origone 251,4 km/h sebességgel.

8. kép: Az 1992-es Albertville-i gyorspályálya

Téli öttusa

9. kép: Az 1948-ban debütáló téli öttusa

Az V. téli olimpián a svájci St. Moritzban (1948) került bevezetésre a nyári öttusához hasonló játék, a téli öttusa. A nyári változathoz hasonlóan itt is öt sportágból áll a verseny: sífutás, sportlövészet, lesiklás, vívás és lovaglás. Valójában a vívás, a lövészet és a lovaglás lett kiegészítve a téli sportokkal, azaz a lesiklással és a sífutással. Valószínűleg azért sem tudott meghonosodni ez az ágazat a téli olimpiákon, mert a nyári játékokon optimálisabb körülmények között jelen volt ötből három sportág. 1948-ban 5 nemzet 14 sportolója nevezett, hárman közülük nem fejezték be a versenyt, melyet a svéd Gustaf Lindh nyert meg.

Felhasznált irodalom:

1932 Winter Games Official Results Book pp. 250–254. la84foundation.org. <http://library.la84.org/6oic/OfficialReports/1932/1932w.pdf>

Official Report of the XVI Olympic Winter Games of Albertville and Savoie

<http://library.la84.org/6oic/OfficialReports/1992/orw1992.pdf>

http://mult-kor.hu/20140207_ezeket_a_sportokat_ne_keresse_szocsiban?print=1

http://sportgeza.hu/sport/hirek/2014/02/03/harmadik_hely_a_bandy-vb_masodosztalyaban/

<http://www.mob.hu/bronzermes-a-magyar-bandy-valogatott>

<http://www.curling2002.hu/bevezeto/csuszokorong>

http://mult-kor.hu/20100218_az_elfelejtett_naci_olimpia

http://www.nemzetisport.hu/teli_olimpia/sibalett-a-teli-olimpiak-elfeledett-megis-felejtetetlen-sportaga-2314977

<http://library.la84.org/OlympicInformationCenter/OlympicReview/1988/ore245/ORE245t.pdf>

Képek hivatkozásai:

1. kép <http://www.gettyimages.com/detail/news-photo/winter-olympics-1952-oslo-norway-en-norv%C3%A8ge-%C3%A0-oslo-du-14-au-news-photo/160675173>
2. kép <http://footage.framepool.com/en/shot/659829211-ice-stock-sport-ice-skating-rink-garmisch-partenkirchen-throwing>
3. kép <http://www.periodpaper.com/products/1936-winter-olympics-georg-edenhauser-ice-stock-print-original-historic-image-044057-olympic-075>
4. kép <http://www.lovasok.hu/index.php?i=82072>

5. kép http://www.nemzetisport.hu/teli_olimpia/sibalett-a-teli-olimpiak-elfeledett-megis-felejthetetlen-sportaga-2314977
6. kép <http://library.la84.org/6oic/OfficialReports/1932/1932w.pdf>
7. kép <http://library.la84.org/6oic/OfficialReports/1992/orw1992.pdf>
8. kép <http://library.la84.org/6oic/OfficialReports/1992/orw1992.pdf>
9. kép <http://gearpatrol.com/2014/01/30/ode-winter-pentathlon/>

BODA ESZTER, HONFI LÁSZLÓ, BÍRÓ MELINDA,
RÉVÉSZ LÁSZLÓ, MÜLLER ANETTA

Eszterházy Károly Főiskola, Sporttudományi Intézet, Eger
College of Eszterházy Károly, PE and Sport Science Institute, Eger

A SZABADIDŐ ELTÖLTÉSÉNEK ÉS A REKREÁCIÓS TEVÉKENYSÉGEKNEK A VIZSGÁLATA EGRI LAKOSOK KÖRÉBEN

THE ANALYSIS OF SPENDING LEISURE TIME AND
RECREATIONAL ACTIVITIES AMONG HABITANTS OF EGER

Összefoglaló

Napjainkban az tapasztalható, hogy az emberek egyre kevésbé figyelnek oda arra, hogy milyen minőségben és hogyan töltik szabadidejüket, pedig egy társadalomról sokat elárul a szabadidő kultúrája. Kutatásunk fókuszában a szabadidő-eltöltési szokások vizsgálata, az ezek közötti különbségek és azonosságok feltárása volt. Célunk az Egerben és Eger környékén élő emberek ($n = 426$, 132 férfi és 294 nő) szabadidős szokásainak feltérképezése, megismerése volt. A mintát (átlagéletkor: 34 év) öt életkori kategóriába soroltuk: 18 év alatti; 18–24 év közötti; 24–33 év közötti; 33–45 év közötti; 45 év feletti. Kutatásaink rámutattak arra, hogy a kor előrehaladtával változik a nők szabadidő-eltöltési igénye, mégpedig az aktívtól a passzív irány felé, továbbá hogy a fiatalabb generáció sajnós a passzív tevékenységeket jobban kedveli.

Kulcsszavak: szabadidő, mozgás, kultúra

Abstract

Nowadays, we can see that people are turning less and less attention that what capacity and how they spend their free time, and a lot about the culture of a society of free time. This research focused on the leisure time habits examining, exploring the differences and similarities between them was. Our goal is to live around people cheering ($n = 426$, 132 men and 294 women), leisure habits mapping, knowledge was. The sample were divided into five age categories under 18 years old; 18–24 years; 24–33 years; 33–45 years and over 45 years old. Our

research showed that changes with increasing age of the women's leisure time needs, direction towards the passive, and that, unfortunately, the younger generation prefer passive activities.

Keywords: recreation, exercise, culture

„Sokan azt gondolják, hogy az valami tortúra, ha az idővel fukarkodunk, vagyis ha folyamatosan tennünk kell valamit. Temérdek ember ilyen megvilágításban látja a foglalatosságát. Pedig valójában csak az szánni való, akinek nincsen dolga, és csak azt lehet szerencsésnek, sőt talán boldognak mondani, aki egy bizonyos idő alatt a legtöbb jót és hasznosat képes végbevinni, sőt megalkotni, és azt meg is teszi.”

/Gr. Széchenyi István/

Bevezetés

A szabadidő már az őskorban is jelen volt az emberek életében, igaz, akkor még főként a törzsi rituálék elvégzésére használták. Az ókorban Arisztotelész a következőképp vélekedett róla: „Magába foglalja az élvezetet, a gyönyört és a boldog életet, ami a ráérők járandósága”. Az idő múlásával egyre több embert foglalkoztatott a szabadidő fogalmának meghatározása (*Dumazedier, 1959, Murphy, 1981, Pieper, 1952*), manapság sincs egyöntetű vélemény arról, hogy mit is takar ez a fogalom pontosan. Esszenciális összefoglalása a következő: a társadalmilag kötött, azaz az egyén mások iránti és a fiziológiai szükségletek kielégítésén, az egyén önmagával szembeni kötelezettségein túl fennmaradó szabad felhasználású idő (*Kovács, 2002*).

A szabadidő fogalma a sporttal és rekreációval foglalkozó szakemberek számára mindenképp a fizikai aktivitást és a szabadidő kulturált és értékképző eltöltését jelenti, azonban sajnos a vizsgálatok azt mutatják, hogy nagyon kevés olyan ember van, aki így töltené el a szabadidejét.

Napjainkban az tapasztalható, hogy az emberek egyre kevésbé figyelnek oda arra, hogy milyen minőségben és hogyan töltik szabadidejüket, pedig ez rendkívül fontos lenne a „homo sitting”-életmód és a „rohanás” korában, valamint

a turisztikai trendek is arról számolnak be, hogy növekvő szabadidővel kell számolni (*Turizmusfejlesztési stratégia*, 2006. március).

„Egy országot – úgy, mint az egyént is – a szabadidőtöltés módjából lehet megismerni!” (*Gulick, Dobozy–Jakabházy* idézte 1992) – vallják Gulickhoz hasonlóan a tanulmány szerzői. „Sok mindent elárul egy társadalomról, mivel töltik tagjai a szabadidejüket, van-e szabadidejük egyáltalán, arra tudják-e használni, amire szeretnék, avagy csak elfolyik, anélkül, hogy tervezni tudnák.” – vélekedik *Lukács* (1995), szerinte a nyugati társadalmak a korábban jellemző munkatársadalomtól a szabadidő-társadalom felé haladnak. Hazánkban is inkább ez a jellemző, megnőtt a rekreálódásra fordítható idő mennyisége, azonban sajnos a mindennapi életben még mindig a munka a leggyakrabban előforduló állandó tevékenység (*Fritz*, 2006), nem mondható el, hogy az emberek tudatosan tervezik és töltik el szabadidejüket. Ezt bizonyítja az a tény, mely szerint hazánkban egy felnőtt ember évente átlagosan 1988 órát tölt a munkahelyén a 8760 órából, ez hetente 38 munkaórát jelent, ebből könnyedén kiszámítható, hogy tulajdonképpen az emberek idejének 73%-a „szabad” (*Csont*, 2007). A KHS 2004-es adataiból kiderül, hogy a legkevesebb szabad felhasználású ideje a 30–39 éves korosztálynak van. Arra is kitér az elemzés, hogy ha a korral következetesen ritkuló vagy gyakoribbá váló elfoglaltságok körét és jellegét összevetjük, elmondható, hogy a korszerűbb, nyitottságot igénylő, helyváltoztató tevékenységeket passzívabb, ott-hozhoz kötődő, kisebb fizikai-szellemi aktivitást igénylő szabadidős elfoglaltságok váltják fel (*KSH*, 2004).

Kutatásunk fókuszában a szabadidő-eltöltési szokások vizsgálata, az ezek közötti különbségek és azonosságok feltárása volt. Célunk továbbá az Egerben és Eger környékén élő emberek szabadidős szokásainak feltérképezése, megismerése, valamint bemutatása.

A kutatás definiált kérdései:

- A kor előrehaladtával változnak a nők szabadidő-eltöltési szokásai?
- A fiatalabb generációra inkább az aktív szabadidő-eltöltés a jellemző?
- A férfiak és a nők szokásai között fellelhetőek a nemek sajátosságaiból adódó különbségek?

Hipotéziseink a kutatás kérdéseire kapcsolódtak.

- A kor előrehaladtával változik a nők szabadidő eltöltési igénye, mégpedig az aktívtól a passzív irány felé.
- A fiatalabb generációra az aktív szabadidő-eltöltés a jellemző.
- A férfiak és a nők között fellelhetőek a nemi sajátosságokból adódó különbségek a szabadidő-eltöltési szokásokban.

Módszerek

A felmérésbe egyszerű véletlen kiválasztással vontuk be a résztvevőket, melynek során 426-an töltötték ki a kérdőívet, ebből 132 férfi és 294 nő volt. Az életkort tekintve 18 és 50 év közöttiek voltak a megkérdezettek (átlagéletkor: 34 év). Az adatok feldolgozása során öt életkori kategóriába soroltuk őket (18 év alatti; 18–24 év közötti; 24–33 év közötti; 33–45 év közötti és 45 év feletti).

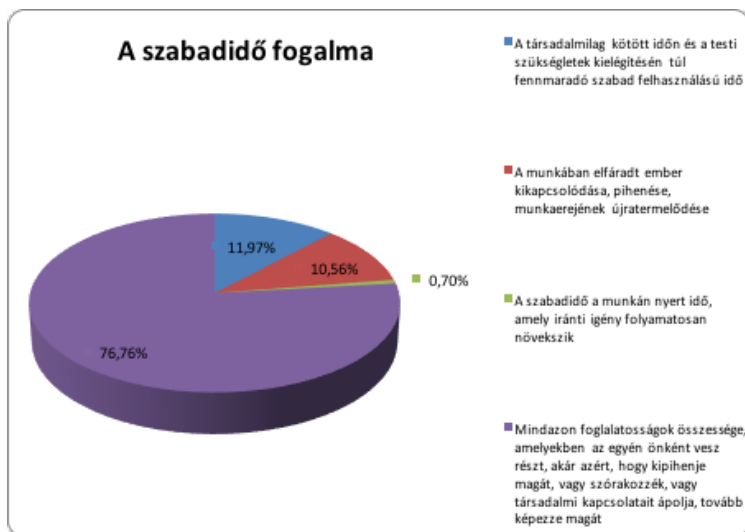
Vizsgálatunkat önkitöltéses kérdőív segítségével végeztük. Az anonim kérdőív nyílt és zárt végű kérdéseket tartalmazott. A kérdések kizárólag Eger városára vonatkoztak, vagyis a megyeszékhelyen eltölthető szabadidős tevékenységeket/programokat jelöltük meg a zárt végű kérdéseknél.

Az adatok feldolgozása Microsoft Excel, valamint SPSS 20.0 programok segítségével történt. A statisztikai elemzéseinket nem paraméteres próbákkal végeztük.

Eredmények

Az első terület, amelyet vizsgáltunk, a szabadidő értelmezéséhez kapcsolódott négy alternatíván keresztül. A válaszok megoszlását tekintve a legtöbben (76%) úgy értelmezték szabadidejüket, mint ami arra szolgál, hogy kipihenjék magukat, vagy hogy szórakozzanak.

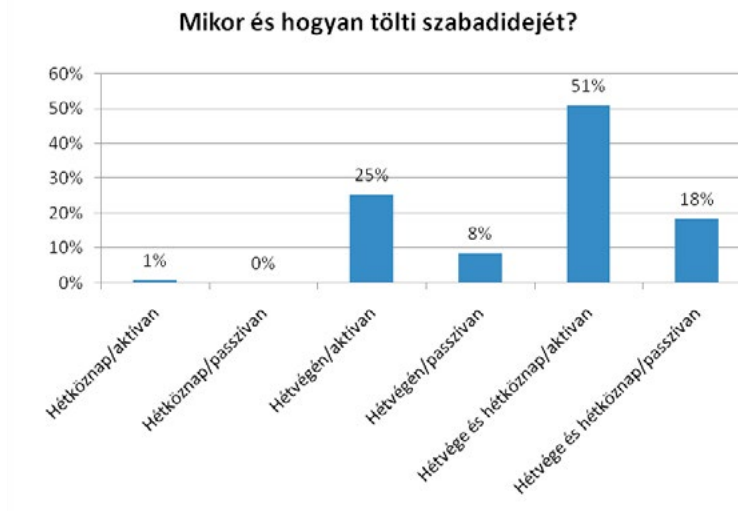
1. ábra: A szabadidő értelmezése

A többi válaszlehetőséget lényegesen alacsonyabb arányban választották a megkérdezettek. Csak 12% jelölte meg azt, hogy a szabadidő a társadalmilag és a fiziológiailag kötött időn felüli idő.

A szabadidő fogalom értelmezése mellett kérdéseink kiterjedtek arra is, hogy milyen tevékenységgel töltik szabadidejüket az emberek. A legtöbb embernek (50,7%) hétköznap és hétvégén egyaránt van szabadideje, melyet elmondásuk szerint igyekeznek aktívan eltölteni. Ezt követik azok (25,35%), akik csak a hétvégén tudnak aktívak lenni (2. ábra).

2. ábra: A szabadidő eltöltésének szokásai

Véleményünk szerint igen magas a felmérésben azok aránya, akik aktívan töltik szabadidejüket, tapasztalataink alapján az emberek többségénél az aktív és a passzív tevékenységek között elmosódott határok vannak, annak ellenére, hogy a kérdőívben egyértelműsítve voltak ezek a fogalmak.

A 18–24 éves életkori kategóriát kiemelve kíváncsiak voltunk arra is, hogy milyen különbségek vannak a nemek között. A megkérdezett férfiak véleménye alapján abszolút első helyen állt a hétközi és a hétvégi aktív szabadidő-eltöltés (62,5%), míg a második helyen alig 20,83%-os aránnyal ugyanezen kategória „passzív” fajtája. A hölgyek esetében egyforma arányt kaptunk a férfiaknál is első két helyen szereplő kategóriára, közel 43–43%-kal (1. táblázat).

1. táblázat: A 18–24 év közöttiek szabadidő-eltöltésének módja

Mikor és hogyan tölti szabadidejét?	18–24 év közötti nők	18–24 év közötti férfiak
Hétköznap + hétvégén/aktívan	42,86%	62,50%
Hétköznap + hétvégén/passzívan	42,86%	20,83%
Hétvégén/aktívan	4,76%	16,67%

Mikor és hogyan tölti szabaddidejét?	18–24 év közötti nők	18–24 év közötti férfiak
Hétvégén/passzívan	9,52%	–
Hétköznap/aktívan	–	–
Hétköznap/passzívan	–	–

A szabadidő-eltöltési szokásokat zárt végű kérdésekkel vizsgáltuk. A szokásokat egy-egy tulajdonság szinonimájaként elemeztük. A kérdőívben a tulajdonságok értelmezését pontosan kifejtettük. Hét válaszlehetőség közül lehetett kiválasztani, hogy melyik a leginkább jellemző a válaszadóra (2. táblázat). A legnépszerűbb a teljes mintán a „fiatalos-mindenevő” lett közel 48%-kal, ezt követi a „konszolidált, hagyományosan kulturálódó” 35%-kal. A táblázatban jól látszik az is, hogy például a „sivár” lehetőséget nem választotta senki a megkérdezettek körében, valamint hogy milyen arányban oszlik meg a többi tulajdonság.

2. táblázat: A szabadidős tevékenységek jellemzésének megoszlása

Tulajdonságok	18 év alatti		18–24 év		24–33 év		33–45 év		45 év feletti	
	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi
Fiatalos-mindenevő	6	3	30	51	30	3	42	15	12	3
Konszolidált, hagyományosan kulturálódó	3	3	9	12	24	6	48	6	36	3
Mozizó-bulizós	9	3	21	9	3	0	3	0	3	0
Művelődési házba járó	3	0	3	0	3	3	0	0	0	0
Otthonülő	0	0	0	3	3	0	0	3	6	6
Sivár	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Kíváncsiak voltunk a szabadidős tevékenységeknek a nem és az életkor szerinti eloszlására is. A legtöbben mindkét nemnél a teljes mintán is első helyen szereplő két tulajdonságot választották. A hölgyek esetében 120-120 ember, vagyis majd 41%, míg a férfiaknál ez az arány 75 és 30 fő, vagyis majd 57%, illetve több mint 23%.

Az életkori megoszlások alapján látható, hogy a 33–45 év közötti hölgyek fiatalosnak tartják magukat (a 93 nő közül 43 jellemezte magát a fiatalos jelző-

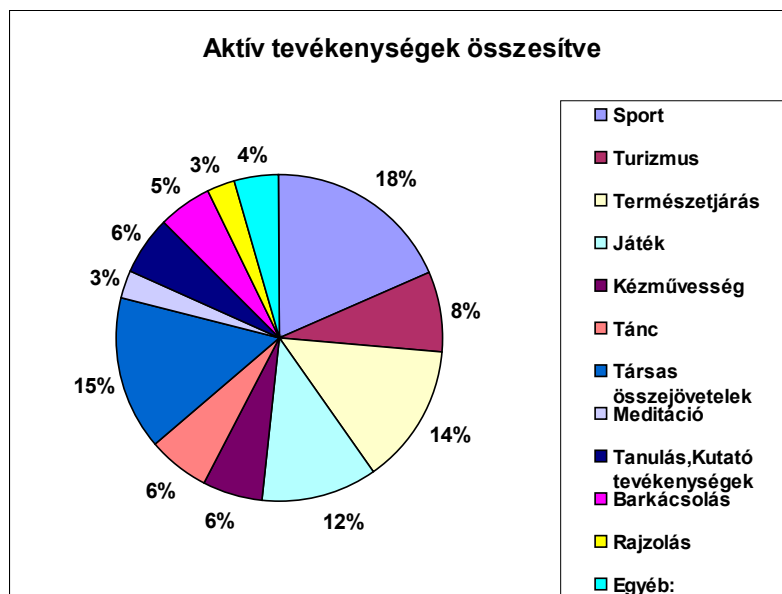
vel, ami több mint 45%). Ennél a csoportnál a legtöbbit megjelölt tulajdonság a „konszolidált hagyományosan kulturálódó” lett (93 nő közül 48 választotta, ami több mint 51%).

A férfiak esetében többségben 18 és 24 év közötti személyek töltötték ki a kérdőívet, ők azonban döntően az első tulajdonságra voksoltak (75 megkérdezettből 51-en, 68%); emellett megfigyelhető még, hogy közülük minden második ember pihenőidejét az otthonülő tulajdonsággal jellemezte.

A következőkben a megkérdezettek szabadidő-eltöltési tevékenységeit vizsgáltuk aktív és a passzív cselekvéseket elkülönítve. Ebben az esetben a kérdésre több választ is meg lehetett adni. Az aktív tevékenységek közül legtöbben (18%) a sportot jelölték meg (3. ábra). Ez a Nemzeti Sportstratégiában (2007–2013) felmértéktől jóval magasabb arány, ugyanis ott a felnőtt népesség 16%-a szerepel, és ha még szűkebb értelemben vesszük is a sporttevékenység üzését (például: minimum heti 2 alkalom és alkalmanként legalább fél óra mozgás), az országos adatok csupán 9%-ot mutattak.

A második helyen a társas összejövetel végzett 15%-kal, míg a harmadik legnépszerűbb ettől épphogy lemaradva (14%-kal) a természetjárás lett. A többi tevékenység viszonylag egyenletesebben oszlik el a megkérdezettek körében.

3. ábra: Az aktív szabadidős tevékenységek megoszlása

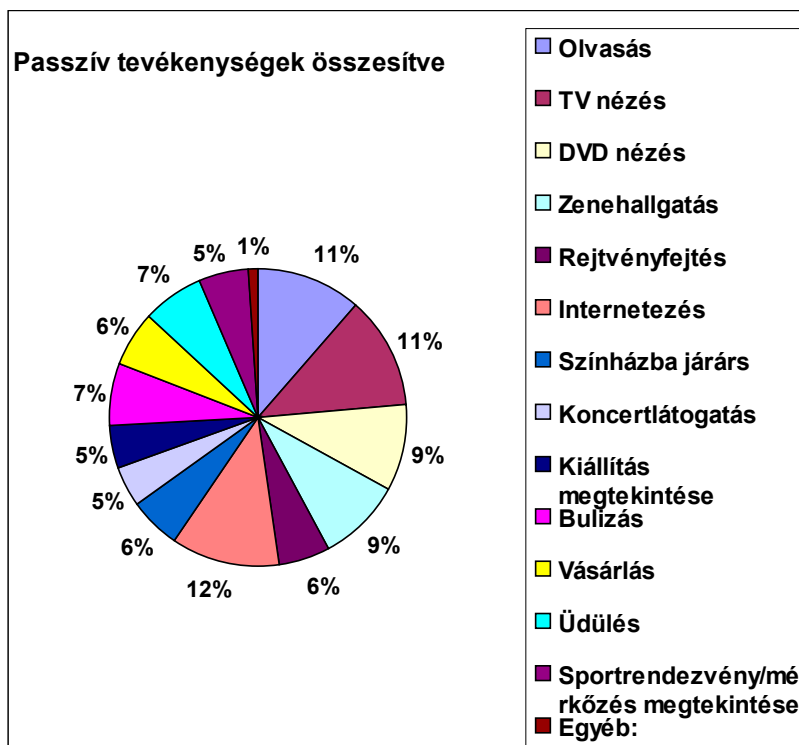

A passzív tevékenységeknél is hasonló a helyzet (4. ábra), itt is egyenletesen oszlanak el az arányok, kevésbé észrevehető eltérések vannak az egyes tevékenységek között, mégis a legnépszerűbb 12%-kal az internetezés, a második holtversenyben az olvasás és a tévénézés 11-11%-kal.

Az aktív és a passzív tevékenységeket megvizsgáltuk nemek szerinti bon-tásban is. A teljes mintában első helyen szereplő „sport” szabadidős tevékenység itt is rendkívül magas százalékban jelent meg, a hölgyeknél több mint 55%, a férfiaknál pedig majdnem 66% jelölte meg. A második helyen a hölgyeknél holt-versenyben a természetjárás és a társas összejövetelek állnak, mindkettőt minden második ember megjelölte.

A férfiaknál a második a játék „lehetősége” lett, több mint 45% jelölte meg, míg a harmadik helyen itt is megjelenik a társas összejövetel.

4. ábra: A passzív szabadidős tevékenységek megoszlása

A nemek közti különbségek megállapításához Chi-négyzet próbát alkalmaz-tunk. Az eredmények alapján elmondható, hogy a nemi különbözőségből adódó differencia jól megfigyelhető, szignifikáns különbséget kaptunk a férfiak és nők között ($p = 0,000$): a hölgyek kézművességgel, meditációval, természetjárással vagy tanulással/kutatással foglalatostkodnak szívesen, a férfiak pedig inkább a nemre jellemző barkácsolást részesítik előnyben.

A passzív tevékenységek esetében még jobban kitűnnek ezek a különbségek, melyek szintén szignifikánsak. A hölgyek legszívesebben olvasnak (majdnem 81% jelölte), ezzel szemben a férfiak csupán 34%-a tölti ezzel szabadidejét, náluk a nyertes (80%-kal) a TV-nézés lett nem sokkal megelőzve a második helyen

szereplő internetezést (75%). Érdekes, hogy a férfiak majdnem 57%-a jelölte a bulizást, ezzel szemben a nők alig 31%-a voksolt erre. A táblázaton (3. táblázat) is jól látszik, hogy a gyengébbik nem gyakrabban tölti kulturálódással (tehát színház-, koncert-, kiállítás-látogatással), üdüléssel vagy a nőkre oly jellemző vásárlással idejét, míg a férfiak inkább kimennek egy sportrendezvényre vagy egy meccsre.

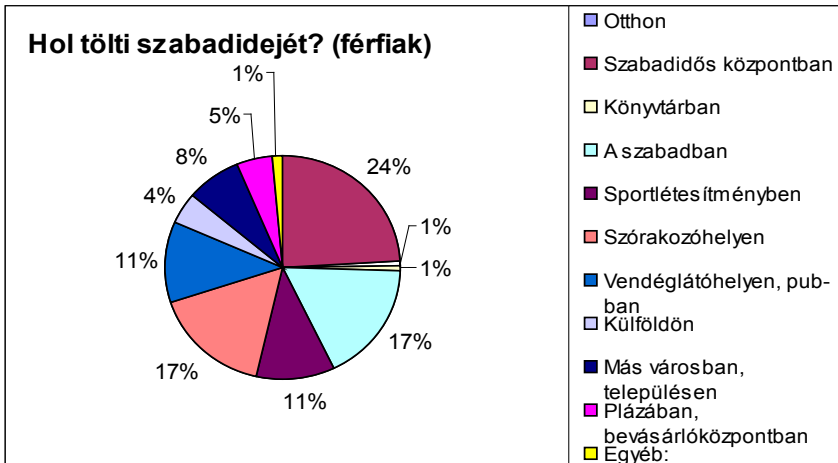
3. táblázat: A nők és férfiak passzív szabadidős tevékenységeinek megoszlása

Tevékenység	Nők	Férfiak
Olvasás	80,61%	34,09%
tévézés	69,39%	79,55%
DVD-nézés	50,00%	63,64%
Zenehallgatás	56,12%	50,00%
Rejtvényfejtés	41,84%	13,64%
Internetezés	64,29%	75,00%
Színházba járás	42,86%	9,09%
Koncertlátogatás	26,53%	27,27%
Kiállítás megtekintése	36,73%	4,55%
Bulizás	30,61%	56,82%
Vásárlás	43,88%	20,45%
Üdülés	45,92%	22,73%
Sportrendezvény/mérkőzés megtekintése	26,53%	40,91%
Egyéb	6,12%	6,82%

Ahogy az előzetesen feltételezhető volt, itt is jól látható különbségek vannak, melyek a nemi különbözőségekből fakadnak. A Chi-négyzet próba eltérést mutatott az olvasás, a rejtvényfejtés, a színházba járás, a kiállítás megtekintése, a vásárlás és az üdülés tevékenységekben a hölgyek javára, míg a bulizásban és a sportrendezvény/mérkőzés megtekintésében a férfiak „diadalmaskodtak” ($p = 0,000$).

Ezek után a szabadidő-eltöltés helyére voltunk kíváncsiak, itt is zárt végű kérdéseket alkalmaztunk, de lehetőségként megjelent az „egyéb” válaszkategória is, valamint több választ is meg lehetett jelölni.

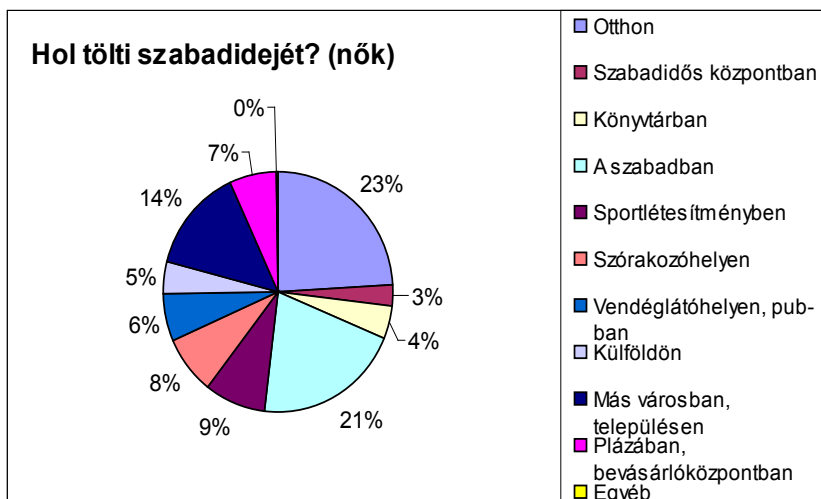
5. ábra: A szabadidő eltöltésének helyszíne a férfiak körében

A férfiak is (5. ábra) és a nők is (6. ábra) legnagyobb és közel azonos százalékban az otthon válaszlehetőséget jelölték be, a második helyen is hasonlóak az eredmények, 21%-kal, illetve 17%-kal a „szabadban”-t választották a megkérdezettek a szabadidő eltöltésének helyéül.

Ugyancsak 17%-kal jelenik meg a férfiaknál a szórakozóhelyen való szabadidő-eltöltés, ami nem meglepő, hiszen korábban már beszámoltam arról, hogy az aktív tevékenységeknél milyen népszerű volt az urak körében a bulizás, főleg ha még a vendéglátóhelyekre voksoltakat is ide soroljuk (+11%). A hölgyeknél kiemelkedik még a „más városba” válasz, erre 14%-uk szavazott.

6. ábra: A szabadidő eltöltésének helyszíne a nők körében

Meglepő, hogy a sportlétesítményben való szabadidő-eltöltés százaléka igen alacsony ahhoz képest, hogy az adott tevékenységeknél elsöprő többségben a sportot jelölték meg az alanyok. A szabadban is sokféle mozgásos tevékenységet űzhetnek az emberek, valamint az is érdekes eredmény, hogy a hölgyek ilyen magas százalékban (minden második ember) választották a „más városban” lehetőséget, ugyanakkor például a turizmus nem volt ilyen nagy százalékban jelen a tevékenységeknél.

A vizsgálat utolsó része az Egerben megrendezésre kerülő nagyobb szabadidős rendezvények látogatottságának felmérése volt, illetve nyílt kérdés keretében annak vizsgálata, hogy a megkérdezettek mely területet fejlesztenék Egerben. (A rendezvények a következők voltak: Eger Ünnepe, Kutatók Éjszakája, ZF Eger – Teva Vasas Plaket vízilabda-mérkőzés, HEOL futás, Végvári Vigasságok, Bereczki Zoltán és Szinetár Dóra koncertje, Strandfesztivál, Egri Csillagok musical előadás a várban, Strandröplabda-bajnokság, Munkácsy-kiállítás, Bikavér Ünnepe, Agria Nyári Játékok, Sörfesztivál, Múzeumok Éjszakája, Kerekes Táncház, Eger Turisztikai Vásár és Wellness-Életmód-Egészség kiállítás, PART Ifjúsági Fesztivál, Critical Mass – Autómentes nap és Bringás Felvonulás, EgriX – Egri Sportnapok és az Eger Rally).

A teljes mintát vizsgálva az első helyen holtversenyben a Munkácsy-kiállítás és a Bikavér Ünnepe áll (61-61%-kal), a harmadik legnépszerűbb az alanyok körében az Eger Ünnepe lett (50%-kal). A népszerűtlenségi dobogó képzeletbeli első helyére a Strandröplabda-bajnokság került, épphogy megelőzve a PART Ifjúsági Fesztivált.

A nőknél abszolút első a Munkácsy-kiállítás (53%), a második a Bikavér Ünnepe (közel 43%), és a harmadik legnépszerűbb az Eger Ünnepe lett itt is majdnem 38%-os részvétellel. A férfiak esetében az Eger Rally győzedelmeskedett 22%-os részvételi aránnyal, a további dobogós helyezettek megegyeznek a teljes mintán, valamint a hölgyeknél tapasztaltakkal.

Bebizonyosodott tehát ebben az esetben is, hogy a hölgyek szívesebben tekintenek meg egy kiállítást, kulturális eseményt, ezzel szemben a férfiaknál a sportrendezvényre való ellátogatás dominál, melyre korábban már rámutattunk, és ami a nemek különbözőségéből is adódik.

A város szabadidő-eltöltési lehetőségeinek fejlesztésével kapcsolatos vizsgálatrészt eredményei szerint közel 32% említette meg, hogy a sport területén fejlődhetne a város. Több sportprogramot, rendezvényt várnának a megkérdezettek, valamint sokan konkrét lehetőséget is megadtak, mint például futóversenyek, kivetítős közvetítések, kirándulások szervezése, természetben űzhető sportok rendezvényei, biciklis verseny amatőröknek, extrém sportok, tesztedzések, táncos torna, sportnap szervezése, kötélhúzó verseny települések között.

Sokan kitértek ezen túl a kulturális programok színesítésére is. Itt megemlítették a következőket: vásárok szervezése, kertmozi üzemeltetése (ismét), időszaki kiállítások, tájjellegű műsorok, bemutatók, író-olvasó találkozó, színházi előadások gazdagítása, fotó- és plakátkiállítás, ingyenes fesztiválok, zenei prog-

ramok gazdagítása, több koncert szervezése. A megkérdezettek körülbelül 10%-a elégedett csupán teljes mértékben a programkínálattal, és elhanyagolható százalékuk nem válaszolt a megadott kérdésre.

Megbeszélés, konklúzió

Az első hipotézisünk, mely szerint a kor előrehaladtával változik a nők szabadidő-elöltési igénye, mégpedig az aktívtól a passzív irány felé, beigazolódott. A hölgyeknél a 33–45 éves korosztálynál ugyan az aktív cselekvések ugrásszerű emelkedése figyelhető meg a többi kategóriához képest a sport- és a mozgásos tevékenységek területén, azonban ha összehasonlítjuk az aktív és a passzív eredményeket, már látható a passzív felé való eltolódás. A kapott eredmények alátámasztják a korábban elmondottakat, vagyis az aktív tevékenységekben a sport, a játék és a tánc esetében tapasztaltunk csökkenést az intenzitásban a kor előrehaladásával párhuzamosan. Ezzel szemben a passzív tevékenységeknél növekedés látható az olvasásnál, a kiállítás megtekintésénél és az üdülésnél (szintén a kor előrehaladtával).

A második hipotézis („A fiatalabb generációra az aktív szabadidő-eltöltés a jellemző.”) nem igazolódott be, mivel az aktív és a passzív tevékenységek között nem kaptunk szignifikáns különbséget, inkább azt tapasztaltuk, hogy a passzív tevékenységeket jobban kedveli ez a korosztály.

A harmadik hipotézis („A férfiak és a nők között fellelhetőek a nemi sajátosságokból adódó különbségek a szabadidő-eltöltési szokásokban.”) beigazolódott, a kapott eredmények alátámasztották a nemek közötti különbségek statisztikailag is kimutatható eltérését.

Összegzés

A felmérésből kiderült, hogy a megkérdezettek egy része tudatosan igyekszik eltölteni szabadidejét, azonban egy jelentős részüknek segítségre lenne szüksége, hogy még hasznosabban, még jobban megélve tölthessék el ezt a szabadon felhasználható időt. Ehhez megfelelő szakemberekre lenne szükség a városban, illetve a szakemberek által szervezett szabadidős programokra, melyek között többségben vannak az aktív tevékenységek.

Az eredmények rámutattak arra is, hogy erre lenne igény a városban. Érdemes volna ezekhez a programokhoz kapcsolódóan érzékenyíteni a lakosságot, és a szabadidő-, valamint egészség tudatukat is fejleszteni szükséges. A fogalom-értelmezéssel kapcsolatos vizsgálati rész is ezt támasztja alá. Tudatosítani szükséges a szabadidő funkcióját és az egészségmegőrzésben betöltött szerepét is. Fontos, hogy az emberek megismerjék, hogy a munka mellett a szabadidő megfelelő eltöltése is fontos. A jól megélt szabadidő segítségével mind testileg,

mind szellemileg megőrizhetjük egészségünket, ami azért fontos, mert egészségünk csak egy van.

A megfelelő egészségfejlesztő program kidolgozásának alapjait már az Eszterházy Károly Főiskola Sporttudományi Intézetének oktatói a várossal közösen elkezdték lerakni. A városi sportkoncepcióban a dolgozatban megfogalmazott értékek szerepelnek, a következő időszak szakmai feladatai között szerepelnek ezek, melyben az intézet munkatársai alkotó módon tudnak részt venni.

Összefoglalás

A cikk az egészségtudatosság számszerűsítésének lehetőségeivel foglalkozik. Áttekinti az egészségmodelleket annak érdekében, hogy feltárja az egészség egyes dimenzióit és az azt befolyásoló tényezőket. Ezek alapján egyre több tényező bevonásával tesz kísérletet az egészségtudatosság számszerűsítésére. Így született meg először a kéttényezős (idő-pénz) modell, majd a négytényezős egészségtudatossági mérőszám vagy képlet. Végül a soktényezős rugalmas egészségtudatossági profil (RETP) modell, mely a számszerűsítési lehetőségen túl grafikus ábrázolásra és értékelésre is módot ad. Így számítás nélkül is gyors lehetőséget biztosít az egészségtudatosság megállapítására.

Szakirodalom

- Csont Attila (2007): A rekreációs edzések hatásainak vizsgálata a munkavállalók körében – TDK dolgozat. Konzulens: Fritz Péter, Szeged.
- Dobozy László, Jakabházy László (1992): Sportrekreáció. Magyar Testnevelési Egyetem, Budapest.
- Dumazedier, J. (1969): Tendences de la sociologie du loisir. 1959. H. Sas Judit *idézte*: Élünk jól szabadidőnkkel. Tanulmányok a szabadidő-kutatások köréből című tanulmányában.
- Fritz Péter (2006): Mozgásos rekreáció I. rész, Bába Kiadó, Szeged, 17–20.
- Kovács Tamás Attila (2004): A rekreáció elmélete és módszertana (jegyzet). Fitness Akadémia, Budapest. (330.; 22–29.; 271–272.)
- Lukács György Róbert (1995): „Társadalmi idő – szabadidő”. A szabadidő új problémái a mai társadalmakban. Szerk.: Tibori Tímea. Magyar Szabadidő Társaság, Budapest. <http://www.c3.hu/scripta/buksz/96/02/lukacs.htm>
- Turizmusfejlesztési stratégia 2006. március

Internetes források:

Nyugat-magyarországi Egyetem honlapja: http://209.85.129.132/search?q=cache:asxP5RsisUMJ:www.nyme.hu/fileadmin/dokumentumok/atfk/tematikak/IDEGENFORGALMI_TANSZEK/Seg_da/Csizmadia/Szabadido_ismeretek.doc+Szabadid%C5%91+mindazon+foglalatoss%C3%A1gok+%C3%B6sszess%C3%A9ge,+amelyekben+az+egy%C3%A9n+%C3%B6nk%C3%A9nt+vesz+r%C3%A9sz+t,+ak%C3%A1r+az%C3%A9rt,+hogym+kipihenje+mag%C3%A1t,+vagy+sz%C3%B3rakozz%C3%A9k,+vagy+t%C3%A1rsadalmi+kapcsolatait+%C3%A1polja,+esetleg+tov%C3%A1bb+k%C3%A9pezze+mag%C3%A1t.&cd=1&hl=hu&ct=clnk&gl=hu&client=firefox-a

KSH (2004) weboldala: http://portal.ksh.hu/portal/page?_pageid=37,543700&_dad=portal&_schema=PORTAL 74–82.

Nemzeti Sportstratégia (2007–2020) http://www.sportolonemzet.hu/Repository/Uploads_RT/bardoczy.gabor/Documents/A%20Sport%20XXI.%20Nemzeti%20Sportstratégia%20OGY%20határozata.doc

Szántó Ákos, Barkai László (2012): Az egészségtudatosság mérése. Egészségtudományi Közlemények: A miskolci egyetem közleménye 2:(1) 75–82., ISSN 2063-2142

VINCZE TAMÁS¹, KUN PÉTER²

¹ Eszterházy Károly Főiskola, Sporttudományi Intézet, Eger
College of Eszterházy Károly, Sport Science Institute, Eger

² Eszterházy Károly Főiskola, Neveléstudományi Doktori Iskola
College of Eszterházy Károly, Doctoral School of Education

THE ROLE OF EVALUATION IN PHYSICAL EDUCATION

AZ ÉRTÉKELÉS SZEREPE A TESTNEVELÉSBEN

Összefoglaló

Sokat hallunk a mai fiatalok mozgásszegény életmódjáról, melynek – egyéb negatív következményeken túl – jelentős szerepe van a különböző testmozgásokhoz való negatív viszonyulásukban. A közoktatásban jelen lévő testnevelés órákon a tananyag hatékony és eredményes elsajátíttatása érdekében különös jelentőséggel bír a pedagógus tevékenységet ösztönző motiváló; helyes önértékelést segítő informáló és szelektáló; önbizalmat befolyásoló megerősítő, korrigáló; vagy éppen feszültséget csökkentő tevékenysége. Ezek persze kulcsszerepet játszhatnak abban, hogy a tanulók örömforrást, sikerélményt biztosító lehetőséget lássanak a testmozgásban, érdeklődően és bátran, pozitív attitűddel viszonyulva a sokrétű mozgásos formák biztosította kihívásokhoz.

Munkámban azon kérdőíves kikérdezésen alapuló kutatásom eredményeit mutatom be, melynek során zömében több éves, évtizedes tapasztalattal rendelkező testnevelő tanár kollégáim véleményére voltam kíváncsi az értékelő, teljesítmény-visszajelző pedagógiai lehetőségek alkalmazását illetően.

Kulcsszavak: értékelés, interakció, tanári visszacsatolás, testnevelés

Abstract

Lack of movement in today's youth's lifestyle is instrumental in their negative relation to different physical exercises. In public education the PE teacher's attitude has a special importance in the following fields: stimulating and motivating students' activity, reinforcing self-confidence, helping right self-estimation, easing the tension. These functions can play key role in students' approach to

physical exercise, finding joy and success in it. This way they can show interest, courage and positive attitude to varied physical movements.

In my present work I'm presenting the results of my questionnaire examination. A lot of experienced PE teachers were asked to tell their opinion about using evaluative pedagogical possibilities.

Keywords: evaluation, interaction, teacher feedback, Physical Education

Essay

Our accelerated world has a great influence on our children's everyday lifestyle. The different collective activities and games which were very popular and useful pastimes earlier (sports, music, dance study groups) are unable to keep up with the modern world's pleasurable and enjoyable new products such as internet, video-games, television, fast-food restaurants, harmful habits. Research has shown the disadvantages of modern technology to health and their potential benefits as well, which in turn is not currently used in physical education. (Bíró, 2015) Altering habits have resulted in sedentary lifestyle at the majority of young people. As a consequence of it joyful functions of different physical exercises unfortunately seem to disappear for most young people. It is shown by the low number of regular young athletes and the growing number of dead sports fields. It can play role in the heart and circulatory problems among the population of our country and also the high decease number caused by it. Luckily the necessity of changes is declared on more and more forums. Experts concentrate on the modification of the rising youth's attitude to physical activities and also the potential opportunities in education. PE lessons are the primary school field for the popularization of physical exercise. Teachers' decisive role is evident in influencing students' attitude related to physical activity (Révész *et al*, 2009).

Physical education for today has become a complex area of education, that is constantly changing, there is renewal. (Bíró, 2015) In addition to the development of motor skills PE can be a very important field of personality development. Personality traits that are formed during movement learning (perseverance, tolerance of monotony, ability to fight, self-discipline, creativity) are indispensable in today's society. They are necessary for living one's everyday life in a meaningful and useful way. If these quality features stuck and are incorporated into the personality, they will become applicable in other areas of life as well. Csepela (2000) by emphasizing this, believes that the various forms of body-shaping can have a positive effect on personality development especially if the activity is carried out under pedagogical guidance. Therefore, PE teachers have a very important role when it comes to the consolidation of personality traits acquired during sports movements. In this process the teacher monitoring and evaluation is an essential tool. It is no coincidence that our country boots, also working in this direction of

research. The physical education teacher observation of classroom activities is essential. (Bíró et al 2007a; Bíró et al 2007b)

According to Kőrössy (2005) it has been known in psychology that students' achievement is determined by teacher's evaluating work. It contributes significantly to the development of students' correct self-estimation, which is a result of long-lasting and consistent teacher evaluation. The ratio of feedback on the success or failure has a significant impact on the development of a positive self-image. On the basis of the above mentioned criteria students will be able to evaluate themselves and the others after a while. In the course of education continuous feedback (either negative or positive) will form and help students' proper self-estimation and the right improvement of their personality. It is indispensable for the students to receive correct feedback about their success or failure. It is of great importance in the learning motivation and in the teacher-student relationship as well. (Tóth, 1995; Révész et al, 2009; Révész et al, 2014)

But what about the appearance of teacher assessment on an actual PE lesson? In connection with this it was Bíró (1988) the expert of the subject in Hungary who carried out research work on studying interaction situations. She found that among the most typical PE teacher activities evaluation is not significant and mostly impersonal. However in our days for effective educational work modern teacher feedback focuses on the individual taking into consideration students' different qualities (Bíró et al, 2007).

The role of the sport camp is very important in the teaching process and in the student's motivation (Müller et al, 2007; Müller et al, 2009a; Müller et al, 2009b; Nagy, Müller 2008). In the camp the teacher and the student meet with „another interaction”. This situation is favourable to motivated the children to learn.

Evaluation in view of time course in terms of the educational process consists of three main parts: diagnostic, formative and summative elements. The purpose of the diagnostic evaluation is situation analysis of different pedagogical decisions before interventions. Formative evaluation essentially aims on controlling during the process. Summative evaluation is a closing act of an educational period. Its aim is summing up, final or closing assessment.

PE teacher's evaluation has a great role of course in all the phases of motion learning: when acquiring knowledge, in formulating and consolidating skills. However this role is very complex. Réthy (2011) in his work in connection with teacher's evaluation thoroughly reveals the possible functions of teacher's evaluating functions. In these feedback options the following contents can appear:

1. *Reinforcement*. Often consciously, but often unintentionally goes on, at the same time significantly catalyzes the repetition of the right action.
2. *Controlling*. It forms students' self-control and self-evaluation. It is based on permanent comparison helping students' doing exercises. At the same time regular controlling of classroom work can eliminate easily and often hastily applied penalties which can produce negative students attitude.

3. *Feedback*. Fundamentally controls learning (teaching). The information about their results given to the students can continuously modify the process.
4. *Motivation*. The long underrated external motivation may be especially important driving force in the case of students from low motivation but its differentiated application can be an effective tool for those with internal drive power.
5. *Informing*. Gives information about the achievement of the objectives, their success and the reasons.
6. *Orientation*. Instructions concerning the next tasks, following the information phase in order to help effective further studies. Moreover it calms students and assures them about the existence of teacher help and attention.
7. *Regulation*. Encourages reflection on the current learning activities.
8. *Correction*. It is aimed at abolishing deficiencies having been developed during the mastering process. It is important to develop self-correction, stimulating demand for self-checking and independent activity.
9. *Diagnosis*. Exploring the given level of knowledge in order to formulate further steps in the right direction. In case of problems acquisition of the lack of knowledge is important in order to proceed.
10. *Forecasting*. Communicating the predictable future knowledge as a result of the next learning process. Its careful and responsible application is indispensable.
11. *Development*. Assessment embedded in the possibility of continuous improvement thereby ensuring internal motivation that greatly influences the effectiveness of learning.
12. *Selecting*. Placing into categories. Its most general form is grading, which is often judged because of its subjectivity.

Focusing on the previously presented contents of evaluation I have conducted a research work based on a structured questionnaire query. In the course of this I have examined the opinion of my colleagues coming with different professional experience and from different types of schools. As a tool I have used the methods of presentation on the 5-grade Likert scale, assigning statements to certain grades and independent opinion forming. Though my research is not representative as I have asked 27 PE teachers – the results I have got are probably suitable for orienting colleagues interested in the subject.

During my investigation I have asked my colleagues about the pedagogical importance of evaluation, about the main principles of evaluation, about its appearance in teachers' activity, its orientation, its supporting nature, and non-verbal feedback. Besides these I have also inquired about the important things in their feedback work, what they usually evaluate, how often they apply this pedagogical tool while forming a child's personality.

By summing up the results of the questionnaire I aimed to explore if there is a unified teacher system in connection with classroom assessment.

After processing the responses, the following was noted. No doubt that PE teachers consider classroom evaluation very important as evaluation is an essential element of their educational activity (with index 4.61), though its proper application ratio has a lower index (3.94).

When ranking the otherwise one and all essential functions of evaluating activity its motivating factor was mentioned prominently, followed by its orienting i.e. supporting, directing function before the importance of informing and correcting feedback. Whereas a less important role is attached to responding students' questions (perhaps because of the nature of the lesson). It is interesting to realize that its selecting function is the least popular, putting its importance to the 10th place in the rank on average.

According to the replies teacher feedback towards community and the individual has almost the same ratio (index 3.06) while supporting-helping teacher attitude is quite typical (4.17). When evaluating students those with different abilities are highly taken into consideration (4.28). During summative evaluation student's development in both directions is strongly determining (4.56)

The essential basis of the evaluation of students' performance is the learning attitude of the individual and the associated volitional factors. It is followed by the consideration of personal differences in qualities, then achievement, finally comes group average.

The importance of non-verbal feedback is also thought to be important (4.39), and their use in practice has a high index as well (4.22).

Among general criteria for evaluation the following opinions are mentioned: it gives feedback about teacher's attention, motivates students, provides children a healthy, real self-image. It is important to present student's development compared with his own capacities. Moreover it needs to be encouraging, stimulating and motivating in favour of successful continuation after an occasional failure.

Appendix 1: The questionnaire

A. How important do you consider children's evaluation in your educational work on PE lessons?

1	2	3	4	5
<i>Less important</i>			<i>Very important</i>	

B. What are the most important aspects during your feedbacks? Give a short enumeration.

C. Grade the functions of evaluation according to their importance.

Diagnosis i.e. analysis

Informing i.e. helping, informing feedback

Correction i.e. correcting feedback

Reinforcement i.e. emphasizing the action or situation

Motivation i.e. praising or bullying

Orientation i.e. supporting guidance

Forecasting i.e. predictions for the student

D. Regulation i.e. controlling

Selecting i.e. classification, grading

Feedback i.e. remarks upon students' questions

Controlling i.e. continuous self-assessment based on a comparison

Development i.e. assessment embedded into possible continuous development

E. Is there proper emphasis on your feedback activity?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Not enough

Enough

F. What is the direction of your evaluation activity?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Towards community

Towards individuals

G. How much do you succeed in individual's supporting behaviour during feedback?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Less

Remarkably

H. How much do you keep in mind the different abilities of the students when assessing?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Less typical

Very typical

I. When evaluating students' achievement what do you bring into comparison? (Put the most typical on the top of the rank.)

Voluntary factors, attentions, motivation of the individual

Personal abilities

The average of the group

Result compared with given accomplishment or technical realization.

J. How much do you take into consideration children's development in any direction when giving a personal summative evaluation?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Less typical

Very typical

K. How important do you think the non-verbal feedback is? How often do you use it? (eg. body language, miming, glance, stress)?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Less important

Very important

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Rarely

Often

Szakirodalom

- Bíró M. (2015): *A testnevelés aktuális kérdései*. In.: Révész László – Csányi Tamás (szerk): Tudományos alapok a testnevelés tanításához. I. kötet: Szemelvények a testnevelés, a testmozgás és az iskolai sport tárgyköréből. Társadalom-természet- és orvostudományi nézőpontok. Magyar Diáksport Szövetség, Budapest.105–136.
- Bíró M., Fügedi B., Révész L. (2007a): *The Role of Teaching Swimming in the Formation of a Conscious Healthy Lifestyle: A Case Report*. *International Journal of Aquatic Research and Education*,1, 3. 269–285.
- Bíró M., Biróné N. E., Fügedi B., Révész L., Szabó B., Honfi L. (2007b) Examination of teaching - learning process in swimming applying Chaffers' system of interaction categories. *Educational Research and Reviews* 2 (4) 64–73.
- Biróné Nagy Edit, Ferencziné Horváth Györgyi, Vass Miklós (1988): Specialities of interaction in the education of Physical Education. *P.E. and Sport science*, 2. 51–58.
- Csepela Yvette (2000): „PleasureP.E.?” Thoughts about Physical Education and sport in the begin of 21st century. *New pedagogic review*, 10.
- Kőrössy Judit (2005): The relationship between the transformation of the student-esteem and the teachers' evaluation. URL: <http://www.ofi.hu/tudas-tar/3-vitaforum/tanuloi-enkep> Last download: 10. 12. 2014.
- Réthy Endréné (2011): *The influence of the teachers' performance-feedback on the students' personalities*. Comenius Pulitzer, Pécs.
- Révész László, Bognár József, Trzaskoma-Bicsérdy Gabriella, Kovács T. László (2009): A Perceived Motivational Climate in Sport Questionnaire-2 (PM-CSQ-2) kérdőív hazai alkalmazásának első tapasztalatai. *Kalokagathia*, 2-3. 147–163.

- Laszlo Revesz, Melinda Biro, Istvan Csaki, Tamas Horvath, Akos Patocs, Eva Kallay, Robert Balazsi, Laszlo Toth (2014): The Hungarian Adaptation of the Perceived Motivational Climate in Sport Questionnaire-2 (H-PMCSQ-2). *Cognition, Brain, Behavior. An Interdisciplinary Journal*, (18) 3. 175–190.
- Tóth László (1995): *Students' motivational features and the performance in school*. KLTE's Institution Of Psychology's publication. Debrecen, 153–165.
- Müller Anetta – Széles-Kovács Gyula – Seres János – Bocz Árpád – Hajdu Pál – Sütő László – Szalay Gábor – Szabó Béla – Juhász Imre (2007): A sporttáborok szerepe az Eszterházy Károly Főiskolán. In: *Acta Academiae Pedagogicae Agriensis*. XXXIV. Kötet. 105–117.
- Müller Anetta, Széles-Kovács Gyula, Seres János, Bocz Árpád, Hajdu Pál, Kristonné Bakos Magdolna (2009a): A sítáborok megítélése a Szegedi Tudományegyetem JGYTFK „sportszakos” hallgatói körében. In: *Acta Academiae Pedagogicae Agriensis*. XXXV. Kötet. 57–68.
- Müller Anetta, Széles-Kovács Gyula, Seres János (2009b): Közgazdász hallgatók sítábori tapasztalatairól. In: *Acta Academiae Pedagogicae Agriensis*. XXXV. Kötet. 69–82.
- Nagy Zsuzsa, Müller Anetta (2008): Az általános iskolai tanulók és a középiskolai tanulók táborválasztási motivációs értékei. In: *Harmadfokú képzés, felnőttképzés és regionalizmus. Régió és oktatás sorozat V. kötet*. 265–270. 2010. TERD konferencia, Debreceni Egyetem, Magyarország, Debrecen, 2008. június 22–24.

VÁCZI PÉTER, MÜLLER ANETTA, HIDVÉGI PÉTER,
SZÉLES-KOVÁCS GYULA, SERES JÁNOS

Eszterházy Károly Főiskola, Sporttudományi Intézet, Eger
College of Eszterházy Károly, Sport Science Institute, Eger

THE OBSERVATIONS OF THE ASSESSMENT ABOUT THE FANS OF THE 2013 MAN'S HAND- BALL WORLD CHAMPIONSHIP IN MADRID

A 2013. ÉVI MADRIDI KÉZILABDA-VILÁG-
BAJNOKSÁG SZURKOLÓINAK KÉRDŐÍVES
FELMÉRÉSE, TAPASZTALATAI

Összefoglaló

A 2013. évi madridi férfi kézilabda-világbajnokságon végeztünk kérdőíves felmérést a magyar válogatott két mérkőzése alatt, mind a magyar, mind az aktuális ellenfél szurkolóinak a körében. Kíváncsiak voltunk, hogy a világbajnokságon szurkoló drukkerek milyen turisztikai „magatartással” érkeztek erre a világbajnokságra. Ezen kívül kíváncsiak voltunk arra, hogy a helyszínen jelen lévő szurkolók milyen erősségű kapcsolatot ápolnak a kézilabda sportággal, és milyen költségvetéssel érkeztek erre a világeseményre. Végezetül összehasonlítottuk a házigazda csapat mérkőzéseinek helyt adó sportcsarnokok csoportmérkőzések alatt produkált nézőszámait a madridi és a 2011. évi göteborgi helyszínek tükrében.

Kulcsszavak: kézilabda, világbajnokság, sportturizmus, szurkolók

Abstract

We have done a survey at the World's Men Handball Championship 2013 in Madrid during two games of the Hungarian team among the Hungarian's and the opponent's fans. We was curious about how are the fans, who are coming to the World Championship, are behaving in this enviroment. I was also interested how strong bonds they have with the handball as a sport and what are their financial budget for this global event. At last I compared the number of the sport fans visiting the stadiums in Madrid in 2013 and in Gothenburg in 2011.

Keywords: handball, worldchampionship, sport turism, fans

Prelude

The term sports tourism covers all trips the motivation of which is doing or watching sport.

Sports-recreational tourism is regarded as active tourism (e.g. fishing, water sports, horse riding, etc.) as Hungarian Tourism PLC uses this term for all recreational-free time motivated holidays in its professional materials and recommendations.

Active tourism is a tourism form, where the motivation of the tourists' travel is to do any kind of physical activity as free time and sport activities. Among others hiking, biking, natural water sports, horse riding belong to this phenomenon. As its active tourism products, Hungarian Tourism PLC lists adventure and extreme sport tourism, golf, fishing, hunting and camping here, as well. (http://itthon.hu/documents/28123/7654442/aktiv_turizmus_szakmai+seg%C3%A9dlet_final_2014-03-25.pdf/155dabcb-6b28-4062-9acb-93961e7f5d71) So, we put participating in sport events (active tourism) and people watching, supporting them (passive tourism) in this category in the first place.

Here, we can mention other definitions, concerning passive participants of sport events as sports tourists as it follows:

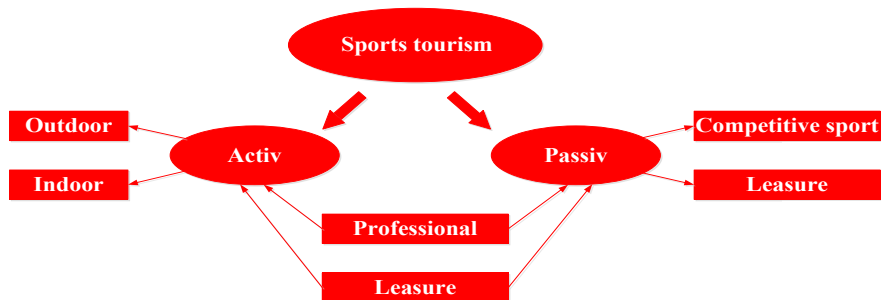
“Sports tourism refers to travels the purpose of which is not trading but doing sports or watching sport events – all this happens in different places away from their home environment.” (Hall, C.M., 1992.)

“Sports tourism refers to people who travel from their permanent living places to take part in sport, either in competitions or in recreational activities, but also event sport tourism, which refers to travel to watch a sports event; and nostalgia sport tourism, which includes visits to sports museums, famous sports venues, and sports themed cruises.” (Hudson, S., 2003.)

Holiday activity including sports activities – pursuing sport or watching sport “ (Weed, M. – Bull, C., 1997.)

(Tematikus szakmai háttéranyag, Sportturizmus. In: www.itthon.hu/szakmaioldalak/turisztikai-termek/sport-turizmus)

1. Graph: Division of sports tourism

Sports tourism can be grouped on the basis of several aspects:

Considering the physical activity of the tourists we can differentiate active and passive sports tourism, both of which can be professional and leisure time tourism.

Active tourism forms can further be divided into outdoor activities when sport is done in natural environment and indoor activities when sport is done in sports establishments.

Referring to the sports activities themselves, sports tourism forms can be varied just as the branches of sports: e.g. biking, horse riding and water sports. In this sense, sports tourism serves as a collective phenomenon referring to different sports travels in connection with sports activities.

Participants of passive tourism can be further classified on the basis of their purpose for travelling: people accompanying leisure time or professional sportsmen (coach, family member, and doctor), supporters whose aim is to support and cheer in the sports events, and also people who visit sports venues. In this way, passive sports tourism – as long as it is international – involves a greater amount of people than active sports tourism.

The Research Method

I have done a survey (n = 192 people), which focus was to study the fans' touristical habits and their relationship to handball as a sport. The survey included eleven questions. Hereinafter I will list the most important findings by topic.

Results

At one of my most important questions I was curious about that how often the fans are attending sport events every year.

*Table 1: How often do you attend sport events?
 táblázat: Milyen gyakran látogat sporteseményeket?*

	Respondents (number)	Respondents (%)
Once/Twice a year	60	31,3
Every month	54	28,1
Weekly or more often	78	40,6
Summary	192	100,0

As you can see in the table 40,6% of the respondents are attending sport events weekly or even more often. 28,1% of the respondents are monthly, while 31,3% of them only attend once or twice a year any sort of sport event. From these

answers it can be stated that two third of the attendees at the handball world championship in Madrid are visiting sport events regularly.

With my next question I focused on revealing how often these fans are following handball games in live.

Table 2: How often do you attend at handball games?

2. táblázat: Milyen rendszerességgel látogat kézilabda-mérkőzéseket?

	Respondents (number)	Respondents (%)
Once/Twice a year	57	29,7
Monthly	48	25,0
Weekly or more often	72	37,5
Whenever my favourite team plays	15	7,8
Summary	192	100,0

Compared to the previous table's results there's not a big difference between the proportions. The number of fans who are attending sport events once or twice a year decreased just at a very small rate. As we can see from the results, most of the fans on the site are specifically visiting handball games out of all sport events.

In my next question I was interested that how many games did the attendees had tickets for during the championship.

Table 3: How many games you have a ticket for during the World Championship in Madrid?

3. táblázat: Hány mérkőzésre van jegye a madridi VB keretein belül?

	Respondents (number)	Respondents (%)
1	21	10,9
2-5	150	78,1
Purchased tickets for after group matches	21	10,9
Summary	192	100,0

As we can see from the numbers, a high percentage of the attendees purchased more than tickets during the group stage. There's a really small number of fans who held only one ticket or bought tickets to the play-off rounds. This can be explained with pre-planning, since the set up of the groups was already public a few months before therefore it was easy to arrange the accommodations and travel plans. Besides that we can't avoid the fact that the championship haven't been even close to be sold out so it was relatively easy to purchase tickets to the later rounds.

In my next question I was researching how many nights did the fans spent in Madrid.

Table 4: How many nights you spend in Madrid?

4. táblázat: Mennyi éjszakát tölt el Madridban?

	Respondents (number)	Respondents (%)
1	6	3,1
2-5	123	64,1
More than 5 nights	63	32,8
Summary	192	100,0

We can come to the conclusion that the number of fans who precisely arrived for only one game to Madrid is really low. Following the previous table we can see it here also that most of the visitors spend two to five nights in the city to visit the preplanned group games. But the number of people who are staying for more than 5 nights are not irrelevant either.

Finally as the conclusion of the tables before, I was interested of how much is the budget of these fans.

Table 5: What is your financial budger for your stay at the World Championship all in all?

5. táblázat: Milyen költségvetéssel számol a VB alatt eltöltött idő alatt összesen?

	Válaszadók (fő)	Válaszadók (%)
100-200 euros	3	1,6
200-300 euros	9	4,7
300-500 euros	45	23,4
More than 500 euros	135	70,3
Summary	192	100,0

As we can see from the table, more than 90% of the attendees are planning their visit with a budget over than 300 euros for the world championship. Since the fans filled out their surveys individually these budgets are for per person. I believe we can sum up from these numbers that the visitors of the world championship came with a big budget. It's seems like they planned their visit well ahead of the championship in their personal calendar.

Number of visitors

Depending on my personal experienses that I gained at the world championship I need to make the statement that regardless the low ticket prices it wasn't a good experience to see that only one or two thousands of fans were wondering around in the stadium that accomodate more than ten thousand attendees. Maybe

it would have been a good idea to include more smaller stadium, just as it was at the world championship in Sweden, since even the host Spain's group games never filled up the stadium. Even so that some of the games (such as the ones against the Hungarian and Croatian teams) were almost sold out, thanks to the fact that the organizers invited elementary school students and members of the youth team.

Table 6: Comparison of the average supporters figures
6. táblázat: Átlag nézőszámok összehasonlítása

	2011 Göteborg	2013 Madrid
Average number of visitors at the host team's group games	6596	4126

Summary

I believe that after studying my research we can come to the conclusion that most of the fans who were attending at the world championship are also visiting games at their home town too. Furthermore we can see that the handball games are one of those events that the respondents are visiting regularly. Since the tickets went on sale relatively early for the world championship we can state that the attendees had the time to set up their budget which can be seen from the fact that most of them haven't just spent only one night in the Spanish captiol.

After closely studying the number of visitors during the host country's group games, it has been found that there were a much higher number of fans at the 2011 world championship in Sweden. The reason for this could be the fact that the handbell is a highly popular sport in Sweden and also that the Sweedish championship was functioning as a qualification round for the 2012 Olympic Games, whilst the Spanish championship didn't give qualification to any other further games. Even so we need to applaud the Spanish organizers for the fact that they took on the challenge of this championship and they could organizer an almost sold out stadium for the host team's games which had its final result since the Spanish team brought home the title of World Champion.

Bibliography

- Milliárdos üzlet a sportturizmus <http://www.origo.hu/utazas/20070304milliardos.html> 2013. 09. 02
- 2011 World Men's Handball Championship http://en.wikipedia.org/wiki/2011_World_Men's_Handball_Championship 2013. 08. 20.
- 2013 World Men's Handball Championship http://en.wikipedia.org/wiki/2013_World_Men's_Handball_Championship 2013. 08. 20.

SZATMÁRI ZOLTÁN, HORVÁTH ESZTER, FRITZ PÉTER

Eszterházy Károly Főiskola, Sporttudományi Intézet, Eger

ABOUT THE HISTORY OF ANIMAL THERAPY AZ ÁLLATTERÁPIA TÖRTÉNETE

Abstract

The animal therapy as a therapy method is really old. People in the antiquity used the healing power of animals. Even Hippocrates, the well known doctor used horses to strengthen the trunk muscles. In the middle Ages the knowledge of the antiquity lost, the people used animals as tools. Nowadays they started to discover these methods again, especially in Germany, in the UK and in the USA. In these countries there were created many organisations in the past 50 years. They train animals (dogs, horses, dolphins and so one) to help more and more children and adults with different kinds of psychological, intellectual problems or locomotor disorder. Unfortunately in Hungary this process is not as known as in abroad. There are only a few organisations who deal with this ancient technique.

Primarily we do my research about this topic in the library and on the internet. Unfortunately there is not any information about animal therapy in Hungarian, but we can find many data in German and English.

Doing our research we learn that there are many people, who inquire about this method, but unfortunately in our country it won't be as general as in abroad. The reason of it is mainly the serious and expensive medical examinations of the animals. That's why this tendency cannot spread in Hungary.

Keywords: animal therapy, healing, organisations, learning

Development of the topic

Nowadays we use animals not only as pets but also in the medicine as a healing method. Naturally all kind of animal can be a therapy animal, but I'll intensively deal with the dog and the horse therapy. However still these two have a really big literature, I would like to emphasize some part which I think are important or interesting.

Even in the prehistory we can speak about connection between people and animals. However this relationship is confined only the hunt in this early age. La-

ter people domesticated some of the animals. The wolves were among the earliest from them. They help us in hunting and they also became loyal partners. Then we realized the healing power of them.

The animal therapy as a therapy method is really old. People used it even in the antiquity. Almost all culture in the world has one or more “saint” animals. The Egyptians figured nearly all of their gods from animals (Anubis, Bastet, Thot). Some of them were used for healing, for example the dogs. They thought the dog’s saliva have a healing power. So people really respect the animals in Egypt, especially the cats which was so mummified like the Pharaoh. The murder of a cat was a deadly sin. In Greek the horses were used for cure. Even *Hippocrates* the well known doctor used horses to strengthen the trunk muscles.² Horses were also very popular around the Hungarian adventurers, who went even to the afterlife with their animals.³

¹ <http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/kutyatar-kutyatar/ch05.html>

² <http://www.psychologyafrica.com/2012/05/the-beginning-of-animal-assisted-therapy-aat/>

³ http://www.pacidoki.hu/hu/lovter_hu.html#c_001

In the middle Ages the knowledge of the antiquity lost, people used animals more as tools than therapy method. The reason for that were the serious rules of the Church. The religion controlled all area of their life, and so the connection between people and animals was not as strong like in the antiquity. But even in this dark age we can find objects of using this therapy method. Saint Roch (Szent Rókus) the Franciscan monk with a dog's help, which licked his wounds, recovered from the plague. Later he became the patron saint of people who recovered from the black death.⁶

⁴ <http://barkpost-assets.s3.amazonaws.com/wp-content/uploads/2013/05/greece-dog.jpg>

⁵ http://wysinger.homestead.com/egypt_dog.jpg

⁶ http://jelesnapok.oszk.hu/prod/unnep/szent_rokus

⁷ http://1.bp.blogspot.com/-H0p6aAB3XOc/T9-VM5sHK-I/AAAAAAAAAB-A/yMwH_FGMDns/s1600/258+San+Rocco.jpg

After this dark period our society started to discover the knowledge of the antiquity again.

At the end of the 1600 *John Locke* tried to archive the social- and emphatic development of the children with the help of animals.⁸

In 1750 the doctor of *Mária Terézia* recommended the queen the horse riding as a therapy method for strengthening her weak trunk muscles. However this kind of therapy also proved to be very useful in the treatment of emotional disorders.⁹ Even one of the greatest literatureur, Goethe firmly believed in the positive effect of the horse riding.

The first time when we find written objects about the use of animal therapy was in the 18 century. In a mental hospital in *York Retreat* in *England* *William Tuke* practiced this method on mental ill patients.

We know Sigmund Freud as the father of the psychoanalysis, but only a few people know that he was also the first who had resort to the help of a dog in treating people. His dog the Chow Chow Jofi was a real therapy dog which always presented during the psychological therapy. According to Freud the dogs are the best methods to cure people, who have psychosomatic problem. They don't have any stereotype toward the patient, however their emphatic ability is very well developed, their presence mean a calming effect for the patient.¹⁰

11

In 1919 also in America people started to discover the beneficial effect of the animals. The St. Elizabeth Hospital in Washington institute began to apply animals in mental healing programs.

Animal therapy was used even during the II. World War. Smoky, the little Yorkshire Terrier is a great example for that. Smoky was a dog of *Corporal William Wayne* who got hurt in the battle, so while he convalesced, one of his friends brought his dog to the hospital to feel himself better. It was a brilliant idea,

⁸ <http://www.psychologyafrica.com/2012/05/the-beginning-of-animal-assisted-therapy-aat/>

⁹ http://www.pacidoki.hu/hu/lovter_hu.html

¹⁰ <http://schnauzerfoto.de/2010/03/chow-chow-jofi-und-sigmund-freud-beruehmte-hunde/>

¹¹ <http://kutya-portal.hu/wp-content/uploads/2014/01/Jofi-%C3%A9s-Sigmund-Freud.jpg>

because the presence of Smoky had a very good effect on the other patients. The doctor of the hospital noticed this, and he let the dog to visit his keeper regularly, as a living antidepressant for him, and for the other soldiers, who often had physically or mentally injury.

Although Smoky was not for the war trained dog, he served in the II. World War. He saved his keeper's life many times, when he forecasted the bombs. But his greatest feat was when he showed under a tunnel a 70 m long cord. A bunch of people's life was saved with this action. Smoky is a national hero now, he has many monuments all over America.¹²

13

14

Animal therapy was used even in the German military during the II. World War. Ernst Göring, son of the Luftwaffe chief Hermann Göring used therapeutic horseback riding to rehabilitate the wounded pilots.¹⁵

1968 passes for a milestone in the history of Animal Assisted Therapy, namely in this year the idea was born by Prof. Boris Levinson, about using animal therapy in Clinical psychology. The psychologist of the American Yeshiva University, Dr. Levinson dealt with mentally handicapped children, and children with behaviour disorders. One day he treated a young boy with behaviour disorders. Levinson tried to speak to him for months, but it was hopeless, the young boy refused to answer. Once he was forced to bring his dog in his surgery. However when the boy saw the dog he started to ask questions about it, and slowly he asked not only about the dog but he spoke with the doctor. Then Levinson regularly used his dog during the treatments. He started to study the relationship between people

¹² https://books.google.hu/books?id=2PruqyaDw6wC&pg=PR16&lpg=PR16&dq=animal+assisted+therapy+smoky&source=bl&ots=bTtwdK2Add&sig=0aaxBsRoODGjL_OHDJEo-xfgYvA&hl=de&sa=X&ei=e_gaU-DqNofpywPa4YCADg&ved=0CGUQ6AEwBA#v=onepage&q=animal%20assisted%20therapy%20smoky&f=false

¹³ [http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/b/b7/Smoky_\(dog\)_in_helmet.jpg](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/b/b7/Smoky_(dog)_in_helmet.jpg)

¹⁴ <http://www.njpetcommunity.com/wp-content/gallery/njpet/smokey/smoky-war-dog-yorkie-yorkshire-terrier.jpg>

¹⁵ Geoffrey Coocks: Psychotherapy in the Third Reich: The Göring Institute ISBN 1-56000-904-7, p. 312.

and animals, he even gave lecture on it, and collected information about other, similar cases. Unfortunately his speech was unsuccessful, that time the society was not enough open for that kind of discovery.¹⁶

The using of AAT spreaded in America and England first, but later also became very popular in Germany, Switzerland and in the Netherlands. In 1969 the RDA was created in England, and in the same year the NAHRA in the USA. In 1979 the SCAS was created (Society for Companion Animal Studies) in the UK. Soon much more organizations formed in the world, for example the CSToG (Centre for Service and Therapy Dog's Germany) in Germany and in 1997 the MLTSZ and in 2006 the MATESZE (Magyar Terápia és Segítőkutyás Egyesület) in Hungary. In 2004 the ESAAT was born (European Society for Animal Assisted Therapy).

Nowadays series of surveys demonstrate the effectiveness of the AAT. It can be help both to the children, adults and old people. It gives assistance to overcome depression and help to build contacts. In Hungary and the neighbouring countries the dog and the horse therapy plays a huge role. We can use both of them for motion development. With the horses we can improve the trunk muscles.

Sources

<http://www.psychologyafrica.com/2012/05/the-beginning-of-animal-assisted-therapy-aat/>

http://www.pacidoki.hu/hu/lovter_hu.html#c_001

http://jelesnapok.oszk.hu/prod/unnep/szent_rokus

<http://www.psychologyafrica.com/2012/05/the-beginning-of-animal-assisted-therapy-aat/>

http://www.pacidoki.hu/hu/lovter_hu.html

http://books.google.hu/books?id=2PruqyaDw6wC&pg=PA25&dq=william+tuke+animal+assisted+therapy+bethlem+hospital&hl=de&sa=X&ei=IvQaU4O6Men_ygOJrIKIBg&ved=0CCwQ6AEwAA#v=onepage&q=william%20tuke%20animal%20assisted%20therapy%20bethlem%20hospital&f=false

<http://schnauzerfoto.de/2010/03/chow-chow-jofi-und-sigmund-freud-beruehmt-hunde/>

http://books.google.hu/books?id=2PruqyaDw6wC&pg=PR16&lpg=PR16&dq=animal+assisted+therapy+smoky&source=bl&ots=bTtwdK2Add&sig=0a-axBsRoODGjL_OHDJEo-xfgYvA&hl=de&sa=X&ei=e_gaU-DqNofpy-

¹⁶ <http://www.matud.iif.hu/2011/06/06.htm>

wPa4YCADg&ved=0CGUQ6AEwBA#v=onepage&q=animal%20assis-
ted%20therapy%20smoky&f=false

Geoffrey Cocks: Psychotherapy in the Third Reich: The Göring Institute ISBN
1-56000-904-7, p. 312.

<http://www.matud.iif.hu/2011/06/06.htm>

Pictures

<http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/kutyatar-kutyatar/ch05.html>

<http://barkpost-assets.s3.amazonaws.com/wp-content/uploads/2013/05/greece-dog.jpg>

http://wysinger.homestead.com/egypt_dog.jpg

[http://1.bp.blogspot.com/-H0p6aAB3XOc/T9-VM5sHK-I/AAAAAAAAAB-A/
yMwH_FGMDns/s1600/258+San+Rocco.jpg](http://1.bp.blogspot.com/-H0p6aAB3XOc/T9-VM5sHK-I/AAAAAAAAAB-A/yMwH_FGMDns/s1600/258+San+Rocco.jpg)

[http://kutyaportal.hu/wp-content/uploads/2014/01/Jofi-%C3%A9s-Sigmund-
Freud.jpg](http://kutyaportal.hu/wp-content/uploads/2014/01/Jofi-%C3%A9s-Sigmund-Freud.jpg)

[http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/b/b7/Smoky_\(dog\)_in_helmet.jpg](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/b/b7/Smoky_(dog)_in_helmet.jpg)

[http://www.njpetcommunity.com/wp-content/gallery/njpet/smokey/smo-
key-war-dog-yorkie-yorkshire-terrier.jpg](http://www.njpetcommunity.com/wp-content/gallery/njpet/smokey/smokey-war-dog-yorkie-yorkshire-terrier.jpg)

Tartalom

RÉVÉSZ LÁSZLÓ, EKLER JUDIT, FÜGEDI BALÁZS, BÍRÓ MELINDA, KARSAI ISTVÁN, POLGÁR TIBOR A tanár–diák-kapcsolat vizsgálatának lehetősége az iskolai testnevelésben	3
BERECZ BERNADETT, BÍRÓ MELINDA, BODA ESZTER A sportágválasztás motívumai az atlétikában	17
KOPKÁNE PLACHY JUDIT, JUHÁSZ IMRE, BÍRÓ MELINDA, FODOR ÉVA, RÉVÉSZ LÁSZLÓ Az Egerben élő nyugdíjasok egészségi állapotának és testedzési szokásainak vizsgálata..	27
STREGOVA ZSOLT, BÍRÓ MELINDA, SZÉLES-KOVÁCS GYULA A Téli Olimpiai Játékok elfeledett versenyszámai	37
BODA ESZTER, HONFI LÁSZLÓ, BÍRÓ MELINDA, RÉVÉSZ LÁSZLÓ, MÜLLER ANETTA A szabadidő eltöltésének és a rekreációs tevékenységeknek a vizsgálata egri lakosok körében.....	49
VINCZE TAMÁS, KUN PÉTER The role of evaluation in physical education.....	63
VÁCZI PÉTER, MÜLLER ANETTA, HIDVÉGI PÉTER, SZÉLES-KOVÁCS GYULA, SERES JÁNOS The observations of the assessment about the fans of the 2013 Man's Handball World Championship in Madrid	71
SZATMÁRI ZOLTÁN, HORVÁTH ESZTER, FRITZ PÉTER About the history of animal therapy	77